

Edite Mača. Balvu sākumskolas skolotāja Edite Mača, kura Gada skolotāja titulu saņēma par STEM jomas popularizēšanu, kolēģiem, skolēniem un viņu vecākiem novēl, lai sirdis būtu karstas.

Ko patīkamāk bildēt? Balvu novada pašvaldības vecākais sabiedrisko attiecību speciālists Kristiāns Bokta atklāja, ka skolotājus ir patīkami bildēt: "Viņu sejās redzams dzīvesprieks, smaids, tostarp arī līdzjušana saviem skolēniem. Kādas būs sajūtas, ja kāda bilde nesanāks un neizpaliks kritika? Šķitīs, ka esmu atgriezies skolā..."

Edgars Gabranovs

Aizvadītajā sestdienā Balvu Kultūras un atpūtas centrā uz skatuves kāpa 23 izglītības iestāžu pedagogi, kuri saņēma Gada skolotāja titulu. Interesanti, ka Skolotāju dienai veltītā pasākuma "Gada skolotājs" pirmsākumi datējami ar 1999.gadu, tātad pagājušā gadsimta beigām, un tā mērķis ir nemainīgs – godināt novada izcilākos skolotājus par ieguldījumu mūsu jaunās paaudzes izglītošanā un audzināšanā un stiprināt izglītības iestāžu un pedagoga profesijas prestižu un atpazīstamību sabiedrībā.

Balvu novada Izglītības pārvaldes vadītāja Inese Circene, uzrunājot kolēģus, uzsvēra, ka rudens kopā ar krāsaino lapu čaboņu dāvā notikumus, kas mums ikvienam liek atplaukt smaidā: "Viens no tādiem ir Skolotāju diena. Skolotājiem šī profesijas svētku diena ir iespēja apzināties savu nozīmīgo lomu pārmaiņu procesos, bet skolu vadībai, skolēniem un to vecākiem, arī mums, tā ir iespēja pateikties skolotājiem par ieguldīto darbu un sirds siltumu bērnu audzināšanā. Un šodien mēs sveicam un uzteicam labākos no labākajiem skolotājiem

Sumina skolotājus

Dāvā torti. Balvu novada domes priekšsēdētājs Sergejs Maksimovs, apsveicot pedagogus, jokoja, ka svētki ir ne tikai skolotājiem, bet arī puķu veikalu īpašniekiem: "Lai dzīvotu veselīgi, jāēd to, ko mēs negribam ēst. Jādara tas, ko dažreiz negribam darīt. Šodien nav tā diena!"

pasākumā "Gada balva izglītībā 2023". Izglītība vienmēr ir bijusi sabiedrības uzmanības lokā, jo no tā, cik mēs, skolotāji, esam zinoši un spējīgi, lielā mērā ir atkarīgs, kāds būs skolēnu dzīves ceļš. Šobrīd sabiedrībā valda uzskats un pieņēmumi, ka tieši pedagoģija ir tā nozare, kurā ikviens var vislabāk pamācīt, kā strādāt pedagogam. No skolotāja gaida profesionalitāti, pozitīvu attieksmi pret apkārtējo pasauli, jaunu metožu apguvi un daudz ko citu, bet sociālā vide, likumdošana, atalgojums, profesijas prestižs sabiedrībā ne vienmēr atbilst šiem nosacījumiem. Neraugoties uz to, būt skolotājam – tā ir sūtība vai arī nolemtība, jo liktenis tik atbildīgu un grūtu darbu uztic garā stipriem un dvēselēs bagātiem cilvēkiem. Tādiem, kādi esat jūs. Paldies teikt nekad nav par daudz, jo, pēc rakstnieka Jāņa Jaunsudrabiņa domām, "šis vārds ir paskaņa visiem skaistajiem vārdiem, kas pasaulē minēti tiek. Visas cilvēku izdarības bez paldies ir vai nu tukšas čaulas, vai kaili kodoli bez ietvara. Paldies ir vienīgā valūta pasaulē, kas nav vēl mainījusi kursu." Lai jums izdodas uzburt mieru, kas ir pazudis ikdienas steigā, gandarījumu par paveikto un prieku, ka jūsu veikumu kāds novērtē. Lai jums biežāk izdodas sadzirdēt 'paldies' gan no bērniem, gan no vecākiem, kolēģiem un arī no mums!"

* Turpinājums 6., 7.lpp.

Nākamajā
Padugumā

- **Spraigas diskusijas**
Kur atradīsies katastrofu pārvaldības centrs?
- **"Katrai dienai ir uzliesmojums"**
Dažādas krāsas vieno pilsētmasas

Tiksies ar kara reportieri

4.oktobrī plkst. 9.50 Balvu Valsts ģimnāzijā un plkst. 12.40 Balvu Profesionālajā un vispārīgizglītojošajā vidusskolā skolēni tiksies ar latviešu žurnālistu, rakstnieku, fotogrāfu un kara reportieri Ati Klimoviču. Jāpiebilst, 4.oktobrī plkst. 10.00 Balvu Centrālajā bibliotēkā norisināsies tikšanās ar dzejnieci, publicisti un redaktori, bērnu grāmatu autori un izdevēju Inesi Zanderi.

Seminārs uzņēmējiem

5.oktobrī no plkst. 11.00 līdz 16.00 Balvu Novada muzeja konferenču zālē notiks Ziemeļlatgales Biznesa un tūrisma centra organizētās "Biznesa sarunu brokastis", kurās spriedīs par aktualitātēm Balvu novadā, tostarp SIA "B2B" dibinātāji Sergejs Kodors un z/s "Kotiņi" īpašnieks Aldis Ločmelis pasākuma dalībniekus iepazīstinās ar jaunu

Īsziņas

platformu biznesa attīstībai Latvijas lauksaimniekiem, pārtikas ražotājiem un ēdināšanas uzņēmumiem. Plānota lekcija "Līderības prasmes inovāciju vadības procesu organizēšanā un vadišanā uzņēmumā" (lektore Dace Briede-Zālite).

Mainīts norises datums

Pasākums "Skrējiens un nūjošana apkārt Balvu ezeram" pārcelts uz 14.oktobri.

Baznīcā spēlēs šahu

15.oktobrī plkst.13.00 Viļakas Vissvētās Jēzus Sirds Romas katoļu baznīcā notiks šaha turnīrs.

Rudentiņš – bagāts vīrs

Pulcējas rudenīgā andelē

Saulaini siltajā 28.septembra pēcpusdienā Balvu Profesionālajā un vispārīgglītojošajā vidusskolā notika Miķeļdienas tirdziņš ar vairākām aktivitātēm.

Skolā, kā stāsta pasākuma vadītāja Eliza Ivanova, Miķeļdienas tirdziņu organizē katru gadu. Kopā ar tirgošanos klātesošie varēja iesaistīties vairākās spēlēs un aktivitātēs, piemēram, uzminēt dārzeņus, piedalīties "Jumja skrējienā", spēlēt "Veiklais Miķelis" u.c. "Esmu Miķeļa brūte, pasākumā meklēšu brūtgānu Miķeli, kurš, piedaloties spēlēs, iegūs vairāk punktu," atklāja Eliza, kura droši un atraktīvi iejutās Miķeļa brūtes tēlā. Pirms pasākuma viņa klātesošajiem novēlēja lieliskus Miķeļdienas svētkus, kā arī teica paldies par ieguldīto laiku un enerģiju. Tirdziņa apmeklētāji paralēli tam, ka iegādājās preces, varēja mikrofonā pastāstīt kādu joku vai anekdoti par rudenī. Viens no tiem skanēja šādi: "Man ir tāds vecums, kad sēnes varu lasīt droši, jo tārpus vairs neredzu." Rudenīgais pasākums, kurā varēja dižoties ar bagātīgo ražu un pašu gatavotiem labumiem, noritēja draudzīgā un labvēlīgā atmosfērā.

Tirgo vafeles un rotas. Viena rokassprādzes, kā atzina rotu veidotāja Alise, topot aptuveni 5 minūtēs. Savukārt Evelīna Dārta piedāvāja iegādāties pašceptās vafeles, apliecinot, ka to pagatavošanai vajadzīgs ilgāks laiks. Meiteņu darbus ar interesi aplūkoja skolotājas, tostarp arī Līga Annuškāne un Ilona Šāvele.

Pasākuma vadītāja. "Man patīk vadīt pasākumus, īpaši iejusties kādā tēlā, jo tad varu brīvi izpausties," neslēpa Eliza. Vairākiem klātesošajiem, kuri iegādājās preces, viņa taujāja, vai ir garšīgi, uz ko sekoja apstiprinoša atbilde.

Bagātīga ķirbju izvēle. Kokapstrādes 1. un 2.kursu tirgoja ķirbišus. Jaunieši atzina, ka viņu uzdevums ir pārdot visu piedāvāto preci un par ietirgoto naudu iegādāties naškus.

Piedāvā avenes.

Komercedarbinieku 1.kursa jaunieši un skolotāja Lienīte Galvanovska tirdziņa apmeklētājiem piedāvāja trauciņos rudens avenes. "Paši audzējam un lasijām ogas pa rīta rasu," teica tirgotāji.

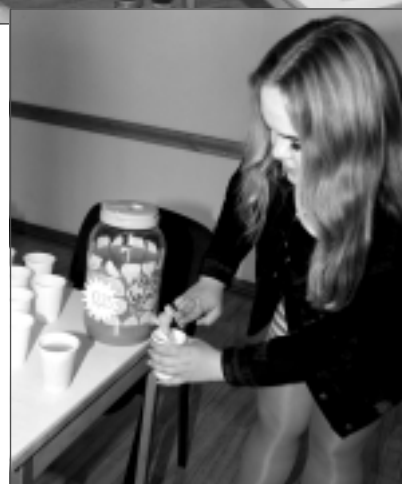
Pašas cepti cepumi.

Skolotāja Ilona Šāvele piedāvāja vairāku veidu cepumus, ko apmeklētāji labprāt iegādājās, jo par pedagoģes talantu cept garšīgus naškus jau esot pārliecinājušies ikdienā.

Balso par labāko tirgotāju.

Ikviens, arī Beāte, varēja nobalsot par sev tīkamāko tirgotāju, novērtējot viņa komunikāciju ar pircējiem un piedāvāto preci.

Tirgo ābolu sulu.

Sofija atzina, ka šogad pavekusies laba ābolu raža. Lai iegūtu veselīgu sulu, viņai palīdzējuši vecāki. Jaunieši labprāt cienājās gan ar sulu, gan āboliem.

Onkoloģija – cīņa ar laiku

Prioritāte, rakstīta tikai uz papīra un bez rezultāta

Valsts kontrole publiskojuši revīziju par onkoloģisko slimību diagnostiku un kompensējamajiem medikamentiem. Meklēta atbilde uz jautājumu, vai Veselības ministrijas pasākumi nodrošina agrīnu onkoloģijas slimību atklāšanu un vajadzīgo zāļu kompensāciju. Kontroles revīzijas secinājumi atklāj skarbu realitāti.

Laikraksts “Vaduguns” piedalījās minētās tēmas tiešsaistes diskusijā.

Piecu gadu periods

No Valsts kontroles padomes locekles MAIJAS ĀBOLIŅAS ziņotā.

Latvijā ik gadu rodas vairāk nekā 11 tūkstoši jaunu vēža pacientu. Mirstība no šīm saslimšanām Latvijā ir augstākā Baltijā un par 15 % virs vidējā Eiropas Savienības rādītāja. Šo faktu rezultātā onkoloģija Latvijas veselības aprūpes sistēmā jau ilgstoši noteikta par prioritāti. Taču vienlaikus fakti apliecina, ka rezultāti neuzlabojas, tātad par šo veselības jomu rūpējas slikti, nospraustajai prioritātei nav rezultātu.

Revīzijā analizēto datu periods ir visai garš – pieci gadi, sākot ar 2017. gadu. Visas pārbaudes veiktas, vērtējot pacientu pieredzi, ko viņi ir piedzīvojuši veselības aprūpes sistēmā, ejot onkoloģijas ceļu. Analīze balstās uz datu analīzi par sniegtajiem veselības pakalpojumiem 133 ģimenes ārstu praksēs reģistrētajiem pacientiem, kopumā aptverot 3,5 tūkstošus onkoloģijas slimnieku. Diemžēl ikdienā šādā skatījumā veselības sistēmā dati nav pieejami. Analīzei izmantoti arī publiskajā sektorā pieejamie dati par 20 izplatītākajām ļaundabīgo audzēju diagnozēm, kas aptver vēl ap 30 tūkstošiem pacientu. Aptaujāti arī ģimenes ārsti un ārstniecības iestādes, uzklāsim eksperti.

Cīņa onkoloģijā nozīmē laiku, tātad svarīga ir agrīna diagnostika un lai diagnozei sekotu atbilstoša ārstēšana. Analizēja ikgadējo profilaktisko apskaušu nozīmi pie ģimenes ārstiem, attiecinoši to uz veselības profilaksi kopumā un arī četru valstī pieejamo skrīningu, tātad specializēto pieeju tieši onkoloģisko slimību atklāšanai (krūts, dzemdes kakla, zarnu un prostatas – kopš 2021. gada – vēža atklāšanai). Lai arī revīzijas dati apstiprina pašsaprotamo, ka onkoloģisko slimību agrīni biežāk atklāj pacientiem, kuri ir veikuši skrīningu, pacientu atsaucība vērtējama kā zema. Kā nepietiekamu to apliecina tas, ka tikai neliela daļa slimnieku, kuriem onkoloģija atklāta, iepriekš ir veikuši skrīningu. Fakti liecina, ka pacientu līdzdalība skrīningos bijusi ļoti zema. Proti, 2% prostatas vēzim, 20% – zarnu vēzim, 32% – krūts un 40% – dzemdes kakla vēzim. Šie rādītāji būtiski atpaliek gan no Veselības ministrijas plānotā, gan arī no Eiropas vadlīnijām.

Revīzijā uzsverta nesakārtotā institucionālā struktūra un atbildība. Tikai 14 gadus pēc skrīninga ieviešanas veselības jomā ir panākta izpratne, ka atbildīgā institūcija par skrīninga pārvaldību ir Slimību profilakses un kontroles centrs (SPKC). Rezultātā gadiem ilgi iedzīvotājiem tikai izsūta uzaicinājuma vēstules un iegūst statistiku par tiem, kuri atsauca uzaicinājumam, bet izpaliek mērķtiecīga rīcība, lai uzlaboti profilaksi kopumā. Bez tam šīs vēstules papīra formātā jau ir novecojis instruments, bet ģimenes ārsti nepietiekami uzrunā un motivē savas prakses pacientus, turklāt ģimenes ārsti ir vienīgās ārstniecības personas, kuras aicina pacientus uz zarnu un prostatas vēžu skrīningu. Revīzijā secināts, ka 15% no ģimenes ārstu praksēm nav izsniegušas nevienu zarnu vēža testa komplektu, tātad var pieņemt, ka to nav saņēmuši aptuveni 56 tūkstoši pacientu. Bez tam skrīningam nav arī jēgas un tas nesasniedz mērķi, ja pēc pārbaudes pie mazākajām aizdomām neveic tālāku izmeklēšanu un pacienta ārstēšanu.

Daudziem iedzīvotājiem arī ikgadējā profilaktiskā pārbaude pie ģimenes ārsta ir neizmantota iespēja, ko nodrošina no valsts budžeta. Piecu gadu laikā pārbaudes veikuši vidēji vien 14% pieaugušo, turklāt šis īpatsvars ik gadu samazinās. Covid-19 laiks apstiprina, ka sabiedrība uzticas ģimenes ārstiem, un ir svarīgs tieši šo medicīnu ieguldījums pacientu izglītošanā, kas ilgtermiņā var būtiski ietekmēt mūsu valsts veselības

Publisko revīzijas rezultātus.

Valsts kontrole revīzijā vērtēja onkoloģisko slimību diagnostiku un zāļu iegādes izdevumu kompensāciju Latvijā, atklājot ļoti būtiskus trūkumus. Diskusiju varēja vērot un iegūt informāciju arī tiešsaistē.

rādītājus kopumā. Līdz šim gan nav iedibināta kārtība ārstu praksēs pacientu sistemātiskai aicināšanai uz profilaksi.

Ģimenes ārstu darbs mūsu valstī kļūst problemātisks, jo viņu skaits ar katru gadu samazinās, paaudžu nomaīņa nenotiek vajadzīgajā apjomā, un Latvijā ir teritorijas, kur šo dakteru pietrūkst jau patlaban.

“Zaļā koridora” realitāte

Svarīgi ir nonākt līdz diagnozei. Veselības ministrija 2016. gadā ieviesa “zaļo koridoru”, lai pacienti ar aizdomām par onkoloģiju saņemtu nepieciešamos valsts apmaksātos veselības pakalpojumus prioritārā kārtā, ārpus kopējās rindas un maksimāli 10 darbdienu. Tomēr tikai 25% pacientu šo pakalpojumu saņēma 10 dienās, bet vidējais laiks no ģimenes ārsta apmeklējuma līdz diagnozes noteikšanai faktiski ir 195 dienas iecerēto 65 dienu vietā. Viens no iemesliem ir risinājuma trūkums pacientiem, kuriem onkoloģiskā diagnoze jau ir noteikta, bet pamatoti saglabājas vajadzība pēc attiecīgiem veselības pakalpojumiem arī ārstēšanās laikā. Tas nozīmē, ka “zaļajā koridorā” faktiski visi pacienti atkal nonāk vienotā rindā, jo 92% no izmeklējumiem veikti pacientiem ar jau apstiprinātu diagnozi. Pozitīvi tas, ka nav ierobežots finansējums pārbaudēm “zaļajā koridorā”, taču tas neatrisina visas lietas.

Sabiedrībai par to nestāsta

Analizējot zāļu kompensācijas sistēmu, Valsts kontrolei ir daudz konstatējumu. Latvijā kompensējamo zāļu izdevumi ir paši zemākie Baltijas valstu grupā, un onkoloģijas jomā mūsu valsts ar to ir saraksta apakšgalā. Kontrolē ir mēģināts atšifrēt, kā plāno šo finansējumu, atzīstot, ka dati ir grūti pieejami. Iezīmējas tendence, ka kompensējamo zāļu budžetu veido “no augšas uz leju”. Tas nozīmē, ka ir piešķirta konkrēta summa, kas veselības jomā tālāk taisnīgi jāsadala starp pacientiem un viņu vajadzībām. Veselības ministrija, veicot ikgadējos aprēķinus, balstās uz datiem par pacientiem, kuri iepriekš ir saņēmuši kompensējamus medikamentus. Taču nav datu un nevar veikt aprēķinus par pacientiem, kuri ir palikuši

ārpus kompensējamo zāļu sistēmas. 2019. gada proporcija starp pacientiem, kuri saņēma zāles un kuri palika ārpusē, bija 32:68. Jājautā: ar ko un kā ārstējās šie 68% onkoloģijas pacientu?

Latvijā ir augstākās zāļu cenas Baltijas valstīs! Šo situāciju, kā skaidro Valsts kontrole, rada Latvijas Ministru kabineta noteikumos apstiprinātā zāļu cenu aprēķināšanas formula. Par šo problemātiku un iespējamajiem risinājumiem jau iepriekš ir izteikusies gan konkurences padome, gan ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, taču nekādas pārmaiņas nav sekojušas. Izejas punkts kompensējamo zāļu cenu veidošanas mehānismā ir ražotāja noteiktā bāzes cena, kurai tālāk pievieno lieltirgotavas un aptiekas uzcenojumu plus vēl PVN nodokli. Problemātiskā sadaļa Latvijā ir lieltirgotava, jo šis uzcenojums ir noteikts procentuāli no ražotāja cenas. Saprota, ka tas pieaug neierobežoti, sevišķi dārgajā onkoloģijas zāļu segmentā. Aptiekas uzcenojums gan ir ierobežots, tam ir noteikti *grīsti*. Nacionālajam veselības dienestam ir piešķirts mandāts periodiski vērtēt un salīdzināt gan zāļu ražotāja cenu, gan lieltirgotavas noteikto, kas ir šis problemātiskais posms, taču dienests nez kāpēc vērtē galvenokārt tikai ražotāja cenu. Piemēram, zālēm “Tafinlar” Latvijā lieltirgotavas un aptiekas uzcenojums

kopā ar PVN veido 12% no faktiskās cenas, bet Igaunijā un Lietuvā attiecīgi 8% un 5%. Līdz ar to Latvijā zāļu cena ir par 271 eiro augstāka nekā Igaunijā un par 529 eiro lielāka nekā Lietuvā.

Revīzijā uzsverts, ka plaši izplatītas dzīvību apdraudošas onkoloģiskas slimības gadījumā pacientiem nenodrošina vienlīdzīgas iespējas saņemt nepieciešamās zāles. Latvijā medikamentu kompensēšana neatbilst pacientu vajadzībām, jo kompensējamo sarakstā zāles iekļauj tikai tad, ja ir papildus finansējums. Atsevišķos gadījumos šīs zāles nemaz nelieto attiecīgo diagnožu ārstēšanai vai arī tā jau ir novecojusi un starptautiskajām vadlīnijām neatbilstoša terapija. Sanāk, ka ar vienu diagnozi pacientiem ir iespēja ārstēties, ar citu – nē. Bez tam, kā atzīst Valsts kontrole, nav iespējams izsekot un saprast lēmuma pieņemšanu par zāļu iekļaušanu sarakstā, ja tās atzītas par terapeitiski efektīvām, bet tām nav papildu valsts finansējuma. Sabiedrībai par to nestāsta, nav publiskas informācijas, kuras zāles un kādā secībā iekļaus sarakstā.

✓ **Mums nav kārtības, kādā pacienti saņem informāciju par skrīninga rezultātiem. Kamēr uzstājīgākie to noskaidro paši, pārējie, iespējams, paliek bez atbildes, risku nemaz neapzinoties.**

✓ **Valsts kontrole Veselības ministrijai sniegusi 6 ieteikumus, kuru ieviešanas termiņi ir no 2025. līdz 2029. gadam.**

Svarīgs jautājums

Kā vajadzētu rīkoties, ja sarakstā nav onkoloģijas pacienta diagnozei un ārstēšanai atbilstošu zāļu?

Valsts kontrole uzskata, ka vajadzētu būt iespējai saņemt zāļu kompensāciju individuāli, ja zāles ir terapeitiski un izmaksu efektīvas. Kompensācijas kārtība paredz, ka šādā gadījumā zāļu iegādi kompensē 100%, taču vienlaikus ir noteikts ierobežojums – vienam pacientam kompensē ne vairāk par 14 228 eiro gadā. Šis limits nav pārskatīts kopš 2006. gada, un interesanti, ka Veselības ministrijas rīcībā nav datu un apsvērumu, uz kāda pamata tas noteikts. Bet onkoloģijas pacientiem ar diagnozi, kuras ārstēšanai sarakstā ir iekļautas zāles, tās vidēji izmaksā 49 560 eiro gada periodā.

Svecīšu vakari

Mīlestības apliecinājums tuviniekiem

Mūsu draudžu kapsētās sācies svecīšu vakaru laiks, kad nedēļas nogalēs pulcējamies sakopt tuvinieku kapu kopīgas, aiznest dāvanā kādu rudens ziedu vai svecīti.

Bēržu, Augustovas, Krišjāņu un Rugāju Romas katoļu draudžu prāvests Oļģerts Misjūns skaidro, ka par mirušajiem un viņu dvēselēm var lūgties mājās, bet vajag apciemot arī kapsētā: “Piedaloties svecīšu vakarā, mēs apciemojam savus tuviniekus, neaizmirstam mirušos, lūdzamies par viņiem. Primārais kapsētās ir lūgšana. Svecīšu vakara apmeklējums ir kopā sanākšana kopējai lūgšanai, un tai, kā zināms, ir lielāks spēks nekā lūgšanai vienatnē.” Pats svecīšu vakara nosaukums jau liecina par iedegtajām gaismiņām, kas gulst uz kapu kopīnām vai ir izkārtotas tām apkārt. Ar spožajām liesmām tās, šķiet, vēsta par cilvēku dzīvi, par gaišumu, ko atstājam pasaulē, citu sirdīs un atmiņās. Prāvests O.Misjūns atgādina, ka svecītes ir kā mīlestības parādīšana saviem tuviniekiem, kā sava veida upuris, jo cilvēks noziedo naudu, nopērkot šos gaismas avotus.

Sociālajos tīklos pirms svecīšu vakara, kas notika Bēržu kapsētā, izskanēja iedzīvotāju domas, ka gribētu, lai to organizētu vēlāk, nevis plkst. 15.00. Prāvests skaidro, ka viņa pārziņā ir ne viena vai divas, bet 26 kapsētas. “Ja sāktu svecīšu vakarus tikai vakaros, tad tie ieilgtu līdz naktij. Lieparu kapsētā, piemēram, izskanēja, ka ir jau par vēlu. Tā jau ir, ka citam ir par vēlu, citam – par tālu.”

Foto - A.Socka

Foto - A.Socka

Svētība bērniem. Līdzīgi kā kapusvētkos, arī svecīšu vakarā Matarīgas kapos prāvests svētīja klātesošos bērnus. “Ar svētību bērni var saņemt palīdzību no Dieva visos dzīves ceļos, svētība palīdz vecākiem izaudzināt bērnus par labiem cilvēkiem,” atzina prāvests O.Misjūns.

Sveču liesmiņas. Tās uzrunā klātesošos, atgādinot par dzīvi un cilvēkiem, kuru dzīvība jau ir apdzisusi. Svecītes ir kā sveiciens un apliecinājums, ka viņi nav aizmirsti.

Foto - A.Socka

Lūdzas par mirušajiem. Atcerēties mirušos aizgājējus, šķiet, ir katra ticīga cilvēka pienākums, jo, kā zināms, nepietiek tikai būt kristītam, ticība ir jāapliecina ar savu dzīvi. Prāvests O.Misjūns svecīšu vakarā Bēržu kapu kapličā aicināja ikvienu piedot mirušajiem un lūgties par mūžībā aizgājušajiem brāļiem un māsām, radniekiem un tuviniekiem.

Interesešu izglītība

Pulciņos apgūst uzņēmējdarbību

Šajā mācību gadā vairākās izglītības iestādēs no pirmsskolas vecuma un līdz pat vidusskolas absolvēšanai bērniem un jauniešiem ir iespēja apgūt programmu “Es – uzņēmējs!”, kur piedāvā zināšanas par finanšu pratību, uzņēmējdarbības prasmēm, naudas līdzekļu organizēšanu u.c.

Latgales plānošanas reģiona pārstāve Ruta Priede informē, ka Balvu novadā ir astoņas izglītības iestādes, kurās darbojas “Es – uzņēmējs!” pulciņi: Balvu Valsts ģimnāzija, Bērpils pamatskola, Rekavas vidusskola, Rugāju vidusskola, Stacijas pamatskola, Tilžas pamatskola, Viduču pamatskola, Viļakas vidusskola. Nodarbībās attīsta bērnu un jauniešu spējas aktīvi piedalīties sabiedrībā, prast pārvaldīt savas finanses, radīt vērtības, veidot attieksmi pret darbu, vidi, cilvēkiem; mācīties mūža garumā un realizēt idejas dzīvē.

Vienā no nodarbībām, kas notika Tilžas pamatskolas 2.klasē, jāva ielūkoties skolotāja INESE PUJATE. Skolēniem no dotajiem piemēriem vajadzēja nosaukt, kuras ir vēlmes un kuras – vajadzības, kā arī pamatot savu izvēli. Bērni strādāja grupās, grupēja kartītes ar vēlmēm un vajadzībām. “Nodarbībā pārrunājām, kā atšķirt vēlmes no vajadzībām, un to, vai cilvēki var apmierināt visas savas vēlmes un vajadzības? Skolēni darbojās aktīvi, izteica savu viedokli, ļoti bieži arī spēja argumentēt savu atbildi. Kopumā viņi visi sauca galvenās vajadzības – ēdiens, ūdens, gaiss, ģimene, apģērbs, dzīvesvieta. Vēlmes bija dažādas – dators, telefons, saldumi, velosipēds u.c.,” stāsta skolotāja. Nodarbībā diskutēja arī par mājas lielumu, telefonu modeļiem, daži, piemēram, atzina, ka grib dārgu un modernu telefonu, citi teica, ka galvenais ir, lai nodar saziņai ar vecākiem vai draugiem. Skolotāja atzīst, ka tikšanās reizēs ar vecākiem uzsver nepieciešamību runāt ar bērniem par sadzīvi un naudu, lai viņi nav tālu no reālās dzīves. “Bērni ir gudri, spriež saprātīgi,” teic I.Pujate.

Foto - no personīgā arhīva

Kā atšķirt vēlmes no vajadzībām? Šī tēma Tilžas pamatskolas 2.klases skolēniem aicināja ielūkoties savos ikdienas ieradumos, izpētīt un saprast, cik daudz ir nepieciešams, lai apmierinātu savas vajadzības, un cik daudz tiek tērēts no ģimenes budžeta, lai vienkārši iepriecinātu savas iegribas. Bērni diskutēja, kas notiek, ja netiek piepildītas vajadzības, un kādas sekas ir tam, ja netiek piepildītas vēlmes.

Mācās spriest un klausīties. “Sarunā ar bērniem nonācām pie naudas un secinājuma, ka nevaram apmierināt visas vēlmes. Turpmākajās nodarbībās runāsim par budžeta plānošanu,” atklāja I.Pujate.

Foto - no personīgā arhīva

Lappusi sagatavoja A.Socka

Rugāju muzeja aktivitātes

Atrast laiku un pateikt labus vārdus

Līdz ar rudens iestāšanos jauni darba plāni ir arī Balvu novada pagastu dzīvē. Jaunām aktivitātēm pievērsusies Rugāju muzeja vadītāja, rūpējoties par izziņas materiālu vākšanu, lai tās neietu zudībā un atgādinātu sabiedrībai par svarīgiem cilvēkiem un viņu darbību.

Laikraksts iztaujāja muzeja vadītāju VELGU VĪCUPU.

Tuvojas oktobris, ar ko būtisku tas iezīmēsies vietējā pagasta dzīvē?

– Apkopoju informāciju par Andreju Alfrēdu Čakānu. Vietējie viņu labi pazina. Ļoti savdabīga, interesanta, neikdienišķa personība. Dzimis Rugāju pagastā, darba mūžu aizvadījis dažādos vadošos amatos, vecumdienas pavadīja Lazdukalnā un aizrāvās ar adīšanu, būdams izcils augsta līmeņa rokdarbnieks. Andrejs bija sabiedrisks cilvēks, dziedājis arī Benislavas etnogrāfiskajā ansambli, turklāt bijis lielisks asprātis un stāstnieks. Raksturošu viņu kā ļoti kolorītu, interesantu cilvēku. 10.oktobrī viņam būtu 80 gadu jubileja. Diemžēl jau kādus gadus ir aizsaukts mūžībā.

21.oktobrī kopā ar Lazdukalna Saieta namu un Lazdukalna bibliotēku, protams, arī Benislavas etnogrāfisko ansambli, plānojam atceres pasākumu, veltītu Andreja Alfrēda Čakāna piemiņai. Būs aicināts atnākt ikviens interesents, kaimiņš, kolēģis, lai visi kopā viņu atcerētos, pieminētu, pakavētos atmiņās. No savāktās informācijas un materiāliem veidojam nelielu izstādīti, turpinām vākt atmiņu stāstījumus, kā arī pasākuma laikā uzklaušosim un pierakstīsim atmiņas. Izstādē gribētos redzēt Andreja darbus, tāpēc ļoti lūdzu atsaukties cilvēkus, kuru īpašumā ir saglabāties kāds viņa adījums, un atnest lietas uz Lazdukalna Saieta namu pie Antras Leones. Izrādās, ka tik ražīgam un talantīgam adītājam darbu ir saglabāties pavisam maz.

Kas vēl priecē ikdienas darbā?

– Atgriežoties darbā, muzejā ir ļoti daudz darāmā. Šis bija dziesmu un deju svētku gads, tādēļ jāapkopo un jāpagatavo publikācijas par vairākiem pašdarbības kolektīviem, kuriem šogad bija apaļas pastāvēšanas jubilejas. Turpinu apkopot publikāciju par Benislavas kori, kā arī vēl pievienoju kādu foto vai atmiņu stāstu par to. Man bija brīnišķīga sadarbība ar Lazdukalna bibliotēkas vadītāju Līgu Kalnēju un saieta nama vadītāju Antru Leoni, jūnija beigās veidojot izstādi un atmiņu pasākumu, veltītu Latgales vecākajam korim. Sadarbību turpinām, jo galvenais ir labs rezultāts. Drīz izlikšim reklāmu un informēsim sabiedrību vairāk.

Uz galda man muzejā rindā atrodas mapītes ar bijušo skoliņu nosaukumiem, kas prasa apkopot un papildināt materiālus. Pie tām ir arī potenciālo intervējamo saraksts, kuriem būtu jāpiezvana vai jāaizbrauc. Kopā ar Rugāju dāmu klubīņu "Ūdensroze" esam uzņēmušās rūpi par ebreju kapiņiem Smilšukalnā, tādēļ gribas atrast laiku, lai varētu apkopot visu iespējamo informāciju par Rugāju ebrejiem. Palēnām tuvojas valsts

Izcilo rokdarbnieku atceroties. Cimdu izstāde Rugājos 2015.gadā, kad Andrejs Alfrēds Čakāns izrādīja savus rokdarbus.

Notikumu un cilvēku vidū. Rugāju muzeja vadītāja Velga kopā ar radniekiem, kuri sarūpēja piemiņas plāksni, lai godinātu un atcerētos profesoru, medicīnas zinātni doktoru, vokālistu Jāni Kļaviņu, kurš cēlies no Rugāju pagasta Dreimanovas. Muzeja vadītāja allaž rūpējusies par novadnieku piemiņas saglabāšanu dažādās darba jomās.

Uzticamie pavadoņi. Velga daudz staigā kājām vai pārvietojas ar velosipēdu. Tā ir viņas ierastā ikdiena, dodoties uz darbu. Vienmēr uzticīgi ir abi apsargi un pavadoņi.

svētki, gribas paspēt uzrakstīt kādu pieteikumu potenciālajiem Atzinības raksta saņēmējiem, jo cilvēku, kuri to būtu pelnījuši, netrūkst. Vajag tikai viņus ieraudzīt, novērtēt veikumu un atrast laiku uzrakstīt kādu labu vārdu.

Protams, jāsāk domāt arī par nākamo gadu, jāplāno, kas būs aktuāls nākamgad, ko būtisku izcēlt un izvēlēties, ko nedrīkst neaizmirst. Laiks jāvelti arī muzeja apmeklētājiem, kuri jāuzklausa un jāparunājas, jāatrod laiks, lai sāktu dokumentāciju.

Esat aizrautīga dabas mīlotāja, kā aizvadīta siltā vasara, vai bijuši pārsteigumi?

– No augusta līdz septembra vidum biju atvaļinājumā. Patiešām lutināja brīnišķīgi vasarīgais laiks, un paspēju arī šur tur aizbraukt un pacieņoties, bet vispār jau ļoti daudz strādāju mājās, bija sakrājušies nepadarīti darbi. Daba dāvāja izcilu sēņu laiku tieši manā atvaļinājumā, un mežā patiešām varu atpūsties! Katru dienu devos uz mežu, man tur patik būt vienai, jo tas palīdz sakārtot domas. Nekas, ka pati pie savas mājas vasarā redzēju lāci, tas mani neat- tur no iešanas mežā. Kā neliels drošības spilvens ir suņuki Lācis un Rembis, kuri mani vienmēr pavada.

Īsumā

Papildus miljoni lauksaimniekiem

Zemkopības ministrs Armands Krauze paziņojis par papildu naudu – 16,8 miljoniem eiro 2024.gadā, paredzētiem lauksaimniecības stabilizācijai, izaugsmei un zinātnei.

12 miljonus eiro novirzīs atbalstam lauksaimniecības ekonomiskās dzīvotspējas stiprināšanai un krīzes radīto seko novēršanai, savukārt 3 miljoni eiro būs investīciju atbalsts augļkopības un dārzenkopības saimniecību konkurētspējas stiprināšanai un eksportspējas veicināšanai. Ministrs papildu finansējumu vērtē kā ļoti nozīmīgu, atgādinot, ka situācija lauksaimniekiem arvien ir grūta, jo nepastāvīgie laika apstākļi ietekmēja gan ražu, gan lopbarības vākumu. Atbalsts lauksaimniekiem dos papildus apgrozāmos līdzekļus un tiks mērķēti kredītprocentu dzēšanai, kā arī sējumu un lauksaimniecības dzīvnieku apdrošināšanas polišu līdzfinansējumam.

Strauji pieaugs ēnu ekonomika

Augļu un dārzenu tirgotāju asociācija ir pārsteigta par zemkopības ministra Armanda Krauzes pausto atbalstu atgriezt augļiem un dārzeniem 21% PVN likmi.

Taču vēl atrodies opozīcijā, Krauze solījis cīnīties par nozari. Nākamgad augļiem un dārzeniem vairs nebūs 5% PVN likmes. Asociācijas pārstāvis U.Jaunzems atzīst, ka līdzšinējā cīņa ar ēnu ekonomiku bijusi veltīga. Acīmredzot valstij ir izdevīgi, ka vairumtirdzniecības nozarē atgriežas "pelēkais tirgus". Savukārt vietējais audzētājs būs spiests samazināt izaudzētās produkcijas apjomus, jo pircējs vairs nevarēs iegādāties izaudzēto vietējo produktu. Ministrs A.Krauze publiski izteicies, ka PVN likmes samazināšana augļiem un dārzeniem ir veicinājusi "mīlziņu importa produkcijas patēriņu". Asociācija saka, ka tas neatbilst patiesībai, un liecina, ka ministram nav izpratnes vai arī viņš nav iedziļinājies nozares darbībā.

Sākas jaunā abonēšanas kampaņa

Ar 1.oktobri sākas jaunā abonēšanas kampaņa ar moto "Atver un ieraugi pasauli!"

Latvijas Pasts 2024.gadam piedāvā abonēt kādu no kopumā 458 Latvijas vai ārvalstu preses izdevumiem, starp kuriem ir 90 Latvijā izdoti laikraksti un 183 žurnāli. Var abonēt gan interneta vietnē, gan jebkurā pasta pakalpojumu sniegšanas vietā, arī pie pastnieka.

Laikrakstu "Vaduguns" var abonēt arī laikraksta redakcijā vai zvanot pa tālruni 26161959.

Apkopota Mājas kafejnīcu statistika

Apmeklējot vairāk nekā 450 improvizētu kafejnīcu lauku sētās un māju pagalmos, šogad no 14.jūlija līdz 17.septembrim bijis vairāk nekā 65 tūkstoši apmeklētāju.

Latvijā darbojas 42 reģionāli galamērķi, piedāvājot apmeklēt pat vairākus desmitus kafejnīcu. Statistika liecina, ka visvairāk apmeklētāju sagaidīts rančo "Ozolmājas" kafejnīcā Balvu novadā, kur divās dienās – 26. un 27.augustā – uzņemti 800 viesi. Jūlijā 620 ciemiņi divās dienās apmeklēja kafejnīcu "Pie vecā melderā" Dienvidkurzemē, savukārt ar "Dvietes īsto lauku saldējumu" Dienvidlatgales reģiona kafejnīcā mielojušies 600 apmeklētāji.

Aptaujājot kafejnīcu saimniekus, noskaidrojies, ka aptuveni trešā daļa no viņiem plāno sākt vai vismaz apsver iespēju uzsākt uzņēmējdarbību. Acīmredzami, ka, gatavojot cienastus, apkalpojot viesus, saimnieki izmēģina, kā ir būt uzņēmējam viesmīlības un tūrisma sektorā, un šī tendence iedrošina pievērsties šai nodarbei.

Jādomā par nezālēm

Rudeni, līdz ar Ukrainas lēto graudu ieplūšanu Eiropā, samazinājās labības iepirkuma cena.

Kviešus biržā iepirka par 238 eiro tonnā (pagājušajā rudenī cena bija 350 eiro). Lauksaimnieki maksimālu uzsvāru liek uz ziemājiem, jo tiem ir stabilāks ražas līmenis. Vietām redzams, ka siltā rudens dēļ jau pāraudzis ziemas rapsis, kas iesēts augusta sākumā. Lauku konsultanti vērs uzmanību, ka pastāv liela varbūtība, ka ziemā tas nosals. Rudenī savlaikus vajadzētu nomiglot nezāles. Jāpatur prātā, ka ziema var iznīdēt sējumus, pavasarī nāksies pārsēt, tāpēc daļai vasarāju ražas jābūt rezervē.

* Sākums 1.lpp.

Standarti – arvien augstāki. Balvu novada domes priekšsēdētājs Sergejs Maksimovs nešaubās, ka mēs lepojamies ar saviem skolotājiem: “Pirms simts gadiem bija skolotājs, kurš visu zināja un mācēja. Šobrīd skolotājiem ir vēl lielākas prasības. Nereti rodas ironisks jautājums: “Ir daudzi priekšmeti un tikai viens skolēns?” Tas pedagogiem uzliek ļoti augstus standartus, lai spētu apmierināt sabiedrības vajadzības. Skolotāju darbs ir misija, un mēs lepojamies ar viņiem.” Taujāts, vai novada vadītāju, kura dzīvesbiedre Žanna ir skolas direktore, bieži pamāca, Sergejs atjokoja, ka viņš pārzina izglītības sistēmu: “Tas palīdz. Arī svētku uzrunas sagatavot. Žanna ir publiskās uzstāšanās trenere. Viņa mani *piesīpē*, aizrāda un pakrata ar pirkstu, ja ir kaut kādas nepilnības. Kādas atzīmes saņemu? Līdz desmitniekiem tāls ceļš ejams, bet vīrs ‘pieci’ jau esmu.”

Lepojas ar pustūkstoti. Balvu novada Izglītības pārvaldes kolektīvs, tostarp vadītāja Inese Circene, lepojas ar ikvienu un ikkatru no 498 skolotājiem Balvu novadā, kas veic šo darbu: “Skolotāj, paldies par ieguldīto darbu un dotajām zināšanām, par jūsu izturību, pacietību un sadarbību, pielāgošanos pārmaiņām, jaunu pieeju meklēšanu, par visu to, ko ikdienā prasa skolotāja darbs, skolotāja ikdiena un skolēni. Liels paldies tiem cilvēkiem, kas jums ir blakus, kas atbalsta jūs jebkurā dzīves brīdī, situācijā.”

Kopā ar kolēģiem. Baltinavas Mūzikas un mākslas skolas skolotāja Rudīte Kaša (foto – otrā no kreisās) pasniedz zīmēšanu un gleznošanu. Valsts konkursā viņas audzēkņu kolekcija “Maskas” apbalvota ar I pakāpes diplomu.

Sportiska saime. Balvu Sporta skolas treneris Jānis Dokāns ar savu piemēru veicina un motivē audzēkņu izaugsmi. Izaudzinājis vairākus valsts un starptautiskā līmeņa sportistus distanču slēpošanā, rollerslēpošanā, kā arī svaru bumbu celšanā.

Saņem apbalvojumu. Balvu Mākslas skolas skolotāja Liene Šaicāne (foto – vidū) pasniedz datorgrafiku, dizaina pamatus, kompozīciju un papīra plastiku. Darbojas arī interešu izglītībā, vadot filcēšanas un digitālās zīmēšanas pulciņus.

Zoja Zaharova. Balvu Mūzikas skolas pedagoģe vairāk nekā 40 gadus strādā par vijoles spēles skolotāju. 2022./2023.mācību gadā valsts konkursā stīgu instrumentu spēlē pieci viņas audzēkņi izcīnīja godalgotās vietas, bet četri tika izvirzīti uz konkursa finālu Rīgā.

Inita Raginska. Viļakas Mūzikas un mākslas skolas skolotāja ilgus gadus vada kapelu “Paeglīte”. Viņa ir ieguvusi goda nosaukumu apbalvojuma “Latvijas lepnums 22” nominācijā “Skolotājs”.

Irēna Kaša. 2023.gadā Baltinavas vidusskolas skolotājas audzēkņi ieguva 1.vietu reģionā latgaliešu skatuves runas konkursā "Vuolyudzāni" un augstāko pakāpi valsts izglītības satura centra organizētajā skatuves runas konkursā, kā arī 1.vietu latviešu valodas olimpiādē novadā.

Lina Veselova. Stacijas pamatskolas skolotāja mērķtiecīgi virza izglītojamos apgūt pētnieciska darba prasmes, piedalīties novada konkursos un olimpiādēs.

Lorita Klimoviča. Balvu pirmsskolas izglītības iestādes "Sienāzītis" skolotāju godināja par veiksmīgu pedagoga debiju. Jāpiebilst, ka Loritas audzēkņi ar labiem panākumiem piedalījās novada mazo erudītu konkursā "Mazais prātnieks".

Viduču pamatskolas kolektīvs. Skolotāja Svetlana Jurjāne (foto – trešā no kreisās) vienai skolai, vienai darbvietai veltījusi visus savus 39 pedagoga darba gadus. Kolēģi augstu novērtē viņas ieguldījumu skolā, sakot: "Svetiņa ļoti daudz dara skolas labā, viņa ir skolas labais gariņš."

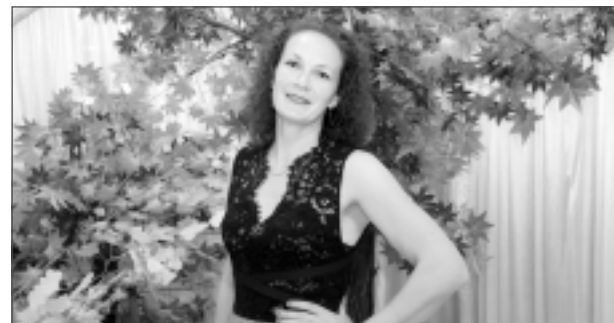
Profesionāļi. Balvu Profesionālās un vispārīzglītojošās vidusskolas kolektīvs lepojas ar Intu Vilkasti. Direktores vietniece ir izveidojusi veiksmīgu un cieņpilnu sadarbību ar izglītības iestādes pedagogiem.

Antra Kikuste. Eglaines pamatskolas skolotāju godināja par veiksmīgu iekļaujošas izglītības īstenošanu.

Lilita Šnepere. "Mēs mīlam un cienām savu vadītāju!" saka Viļakas pirmsskolas izglītības iestādes "Namiņš" kolektīvs.

Gunta Grāmatiņa. Bērzkalnes pirmsskolas izglītības iestādes skolotāja savā darbā pielieto daudz atraktīvu un radošu metožu, spēj aizraut un motivēt bērnus, aktīvi iesaistot dažādos novada un ārpus novada organizētajos konkursos un pasākumos.

Ingūna Kaņepe. Rekasas vidusskolas pedagoģe ir izcila matemātikas skolotāja. Viņa nebaidās no papildus pienākumiem, ir mācību jomas vadītāja un arodbiedrības pirmorganizācijas priekšsēdētāja.

Svētlaimīga bezdarbība. Svinīgā pasākuma vadītāji Egils Melbārdis un Anna Klēvere-Melbārde vēlēja vienmēr atrast mazu mirkli svētlaimīgai bezdarbībai.

Tāpat "Gada skolotāja" titulu piešķir: Balvu pirmsskolas izglītības iestādes "Pīlādzītis" sporta skolotājai LOLITAI ALEKSEJEVAI par profesionalitāti un inovācijām izglītības procesā; Kubulu pirmsskolas izglītības iestādes "Ieviņa" mūzikas skolotājai DAIGAI ELKSŅĪTEI par mūsdienīgu izglītības darba organizāciju un vadību; Medņevas pirmsskolas izglītības iestādes "Pasaciņa" vadītājai ILZEI BROKĀNEI par mūsdienīgu izglītības darba organizāciju un vadību; Bērzpils pamatskolas skolotājai IRĪDAI MADERNIECEI par profesionalitāti un inovācijām izglītības procesā; Tilžas pamatskolas skolotājai ELITAI ČIRKAI par atbalstu skolēnu izcilībai; Rugāju vidusskolas direktorei IVETAI ARELKEVIČAI par mūsdienīgu darba organizāciju un vadību; Balvu Valsts ģimnāzijas skolotājai RUDĪTEI PRIEDES LAIPAI par profesionalitāti, atbalstu skolēnu izcilībai un ieguldījumu skolēnu personības izaugsmē; Viļakas vidusskolas skolotājai GAĻINAI STEPANOVAI par atbalstu skolēnu izcilībā.

Kaņepju audzēšanai paveras nākotne

Vērtīgs kultūraugs, ko izmantot pilnībā

Ziņa, ka Tilžas pusē ģimene audzē kaņepes, jau aizskanējusi aiz Balvu novada robežām. Šī lauku nozare Latvijā vēl tikai attīstās, kaņepju audzētāju lauki vēl nelieli, taču uzņēmīgi ļaudis apgūst pieredzi, lai pārliecinātos, ka tas viņiem ir pa spēkam un dzīvo ar pārliecību, ka sējas kaņepju audzēšana iegūs plašumu un būs populāra. Uz šīs nozares nākotni cer arī JĀNIS BUNTS Tilžā.

Buntu ģimene Tilžā ienākusi pirms pāris gadiem. Jānis atklāj, ka šurp pārcēlušies no Vecumniekiem, no Zemgales puses. Ar Tilžu Buntu ģimenei iepriekš nav bijis nekāda sakara. Viņi gribējuši pārcelties uz Aglonu, kur jau sarunāta dzīvesvieta ar palielu zemes platību. Jānis stāsta, ka darījums nav izdevies, pārdevējs nav turējis vārdu, un tad viņi meklējuši citu vietu, kas atrasta Tilžā.

Pirmā gada kaņepju audzēšanas pieredze apgūta Vecumniekos. Tas bijis eksperiments pavisam nelielā platībā. Secinājuši, ka kaņepes labi aug, dod sēklu birumu un no tām var iegūt vēl citus labumus, kas lieti noder saimniecībā.

Tilžā Jānis iesējis nedaudz vairāk par trim hektāriem kaņepju, kas tagad rudenī jau nokulti. Saimnieks uzskata, ka jāsēj tik liela platība, lai paši spētu ražu arī pārstrādāt. Taču nākotnē kaņepju platība saimniecībā noteikti būs lielāka. Jānis pavasarī cer pielietot nedziļo augsnes apstrādi, to safrēzējot, un tad atkal sēs 'adzelvešu' šķirni. Nosacījumi pieprasa, lai ik gadu audzētāji sētu tikai sertificētu sēklu, kas nozīmē, ka to nākas iepirkt.

Protams, kaņepju pārstrāde nav viegla, vajag attiecīgu tehniku. Jānis kā vēsturisku liecību no kaņepju pirmsākumiem izrāda pašgatavotos tīrīšanas aparātus, darbinātus ar putekļu sūcēju. Informācija par šādām tehnoloģijām meklēta internetā, bet latviešu *saitos* esot visai skopa. Jānis uztur saikni un apmainās viedokļiem arī ar citiem kaņepju audzētājiem. Viņš noskaidrojis, ka jauns un moderns kaņepju kombains maksā *nenormālu* naudu, kā pats saka. Tikai retais tādu var atļauties! Jānis pagaidām izlīdzas ar to, kas ir pašam – ar veco krievu tehniku, kas joprojām labi darbojas.

Saimnieks spriež, ka kaņepju audzēšana neprasa pārlielu lielas pūles. Pavasarī tās iesēj un lai aug līdz rudenim. Jāseko gan līdz augsnes analīzēm, lai zinātu pH līmeni. Rudens pusē, protams, jāgādā par sēklu tīrīšanu, žāvēšanu un turpmāko pārstrādi, kas var izvērsties visai garā procesā.

Saimniekam ir daudz nākotnes ieceru. Dzīvojamās mājas vienā pusē jāiekārto jauna telpa, jo ir apstiprināts projekts, lai būtu veikaliņš un iespēja tikt ar apmeklētājiem un izrādīt savu pašražoto produkciju. Jānis ar prieku atceras neseno "Māju kafējnīcas" pasākumu, kad pie viņiem nākuši ciemiņi un bijuši pārsteigti par piedāvātajiem ēdieniem, kas gatavoti ar kaņepju piedevām. Ģimenei šāds pasākums pašiem bijis pārsteigums, redzot atsaucību, tāpēc citu gadu viņi, iespējams, uzdrošināsies savu "Mājas kafējnīcu" atvērt divas dienas, ne tikai vienu, kā tas bija šogad.

Tehnika darbojas. Saimniekam ir vienkāršs kombains bez kabines, ar ko brauc pa lauku. Šoruden no kaņepju platības iegūta aptuveni tonna sēklu, lai gan bija cerēts uz lielāku devumu. Laukā sauga nezāles, laika apstākļi arī nebija īsti piemēroti kaņepēm.

Žāvēšanas. Tagad sēklu partijas žāvē šķūnī un laiku pa laikam darbina arī attīrītāju, kas sēklas sadala pa frakcijām un atbrīvo no piemaisījumiem. Izžāvētās kaņepes saber maisos un var uzglabāt ilgi.

 Gados jaunāki cilvēki par kaņepēm mēdz pasmaidīt un zobojoties saka: uzpīpēsim? Taču daudzi tās iepazīst ar lielu interesi un pārliecinās par vērtīgumu.

Gatavā produkcija. Laiku pa laikam ģimene no izaudzētajām kaņepju sēklām gatavo vairāku veidu produkciju un spiež eļļu. Ar saviem ražojumiem viņi brauc uz vietējiem tirdziņiem Latgalē, sūta tos arī uz Rīgu. Interesentus aicina ienākt arī mājas pagalmā, lai izvēlētos un nopirktu kādu sev iepatikušos produkcijas veidu.

Var noderēt dažādiem izstrādājumiem. Kaņepe ir viens no retajiem kultūraugiem, ko var izmantot un pārstrādāt pilnībā, neatstājot neko uz lauka. Sēklas – konditorejas izstrādājumiem, eļļām, kosmētikai un pārtikas piedevām, šķiedru – laminātam, papīram, paklājiem, audumiem. Uzskata, ka kopsummā no kaņepes var izgatavot vairāk nekā 25 tūkstošus izstrādājumu.

Vērtīgs līdzeklis. Jānis aizraujas ar dažādiem eksperimentiem. Šajā mucā ilgi mērcējas ozola zari, no tiem jau var atdalīt šķiedru, ko kārtīgi izmazgā šajā šķidrumā, savukārt šķidrājam izvilksimam, kā stāsta saimnieks, piemīt dziednieciska rakstura īpašības. Ar to var ierīvēt sāpošas kājas

vai muguru. Līdzīgi Jānis gatavo arī apses izvilkumu citā mucā. Jānis grasās no šīm šķiedrām nākotnē izgatavot arī kādu cepuri vai tamlīdzīgas lietas.

Lappusi sagatavoja M.Sprudzāne, foto – A.Kirsanovs

Ne tikai speciālistu problēma

Kā grūti pāraudzināmos jauniešus integrēt sabiedrībā?

Ingrīda Zinkovska

Balvos, Sociālā dienesta telpās, notika Valsts probācijas dienesta Latgales reģiona konsultatīvās padomes Austrumlatgales apakšpadomes sanāksme par tēmu "Probācijas novērošana un resursu apzināšana".

Valsts probācijas dienests izveidojis gan konsultatīvās padomes, gan apakšpadomes, lai kādu konkrētu tēmu varētu iztīrīt sīkāk gan no resursu, gan no reālās situācijas viedokļa. "Apakšpadomes darbojas pirmo gadu, gada beigās varēs apkopot, kādi ir to darbības rezultāti, un droši vien nākamajā gadā izstāstīt, ko esam secinājuši. Šīs dienas tēma ir probācijas novērošana, jo ar šī gada 1. janvāri sakarā ar Naukšēnu sociālās korekcijas iestādes vai vienkārši Naukšēnu pāraudzināšanas skolas likvidāciju dienestā izveidota jauna funkcija – probācijas novērošana. Likvidējot pāraudzināšanas skolu Naukšēnos, secināts, ka sociālās korekcijas skolām Latvijā nav nākotnes. Grūti pāraudzināmos jauniešus sabiedrībā mēģinās integrēt citādi. Sanāksmes gaitā centisimies izdiskutēt, kādi ir pieejamie resursi, kāda ir situācija ar šo funkciju probācijas dienestā, kādi ir piedāvājumi no pašvaldībām. Vienīgais klients, kas atrodas probācijas novērošanā Latgalē, pagaidām ir tikai Daugavpils," uzrunājot sanāksmes dalībniekus, teica IVETA VILCĀNE, Valsts probācijas dienesta Latgales reģiona teritoriālās struktūrvienības vadītāja.

Sanāksmē piedalījās plašs personu loks – gan pārstāvji no Balvu probācijas dienesta, Sociālās pārvaldes un Bāriņtiesas, gan Daugavpils probācijas dienesta, gan tiesībsargājošo institūciju pārstāvji no Ludzas pašvaldības policijas un Balvu tiesas, gan Rēzeknes pašvaldības un citi, gan biedrības "Centrs Marta" filiāles pārstāve no Rēzeknes. Jāteic, diskusiju gaitā noskaidrojās juridiskas problēmas, kas būtu jārisina likumdevējam, kā arī daudz kas tāds, kas jārisina sabiedrībai kopumā.

Probācijas speciālistes pieredzes stāsts

ANASTASĪJA RADEVIČA, Valsts probācijas dienesta Latgales reģiona teritoriālās struktūrvienības Daugavpils 1.nodaļas probācijas speciāliste, ir tā, kura veic funkciju – probācijas novērošana. Viņas klients ir 13 gadus vecs pusaudzis. Latvijā probācijas novērošana tiek veikta deviņiem nepilngadīgajiem, kuri ir vidēji 14 gadus veci, jaunākais no klientiem ir 12 gadu vecs, bet vecākais – 17 gadus vecs. Pagaidām pusaudžiem tas ir tāds kā pāraudzināšanas variants. Tā nav ieslodzījuma vieta, kur nepilngadīgais atrodas uzraudzībā. Taču tas ir stingrāks piespiedu audzināšanas rakstura līdzeklis, ko var piemērot bērnam. Daļa no viņiem ir ar garīgu rakstura vai uzvedības traucējumiem. Anastasijas klients probācijas uzraudzībā nonācis par motociklu zādzību, lai gan jau 12 gadu vecumā izdarījis administratīvos pārkāpumus – smēķējis, nav nakšņojis mājās, par ko nonācis pašvaldības policijas redzeslokā. Ar probācijas novērošanu viņš sodīts par dārgu motociklu zādzību no piemājas teritorijas, kā arī vairākām laupīšanas epizodēm, kad rāvis sievietēm no rokām somiņas un laupījis to, kas tajās vērtīgs.

Anastasija teic paldies sadarbības iestādēm, jo ar nepilngadīgo strādā arī bāriņtiesa un iesaistījies sociālais dienests. Ja bērns nonāk probācijas dienesta uzraudzībā, 15 dienu laikā jāveido starpinstitucionāla sanāksme ar iesaistītajām pusēm. Pusaudzis negribēja sadar-

boties ar sociālo dienestu, jo tur mainījās darbinieki. "Arī man bija grūtības aiziet atvaļinājumā, jo sapratu, ja esmu izveidojusi kontaktu ar jauniešu, tad, aizejot atvaļinājumā un nododot rūpi par viņu kādam citam, pazaudēšu to saikni, kas izveidojusies starp mums. Pusaudzis noslēgsies. Kas notiks? Mums jau bija bijušas sarunas, viņš bija atvēries. Uzlikt kaut ko par pienākumu pusaudzī, tas *nestrādā*. *Strādā* tas, kad mēs ar bērnu sarunās esam atvērti. Probācijas uzraudzība – tas ir soda līdzeklis, bet no otras puses viņš tomēr ir bērns. Un bērniem ir grūti vadīt savu uzvedību. Pat normāli bērni, kas ir labi audzināti, dara blēņas. Bet bērnam ar emociju un uzvedības traucējumiem ir daudzreiz smagāk kontrolēt savu uzvedību," secina speciāliste.

Izturēties ar cieņu

Bija gadījums, kad pie nepilngadīgā mājās ieradās prokurors, tulks un advokāts, viņš gulēja gultā un pasūtīja visus tur, kur vien var pasūtīt. Kad pusaudzis atnāca reģistrēties probācijas dienestā un Anastasija saprata, ka viņai būs jāstrādā ar šo likumpārkāpēju, arī probācijas speciāliste gaidīja, ka viņu pasūtīs tālāk, bet pagaidām tas nav gadījies. "Neskatoties, ka strādājam ar sodītām personām, mēs pret visiem izturamies ar cieņu, kā pret cilvēkiem. Mēs viņus nenosodām, jo soda tiesa. Mēs esam tikai speciālisti, kuru uzdevums ir viņiem palīdzēt," atzīst Anastasija, kura pati ir mamma saviem bērniem. Lai panāktu jaunieša uzticēšanos, viņa sarunām ar sodīto izvēlējusies nevis kabinetu, bet lielu telpu, kur nav nekādu galdus, ir daudz vietas un jaunieši var justies droši. Dzerot Anastasijas piedāvāto tēju un ēdot kūku, nepilngadīgais pastāstījis, ka viņam ir slikta pieredze ar psihologiem, kas 11 gadu vecumā ieteikuši atklāt viņam to, ka zēns ir adoptēts bērns. Kopš tā laika viņš ienīst visus psihologus un noveļ vainu, ka viņa dzīve ir sarežģījusies. Pēc pusgada viņš zaudējis arī savu adoptētāju māti. Tā ir trauma, ko tēvs un dēls joprojām nav pārdzīvojuši. Un tēvs netiek galā ar dēla audzināšanu. Viņi ir sveši cilvēki viens otram. Abiem patīk *spīdvejs*, bet zēnam tas saistās tikai ar to, ka viņš zaga motociklus. Abi ar tēvu neko vairāk kopīgu šajā jautājumā nav atraduši. Visu sarežģī tas, ka nepilngadīgais mācās speciālā izglītības iestādē un pa nedēļu nav pilsētā, kur atrodas probācijas dienests. Tādēļ speciāliste uzskata, ka garīgās atpalicības zīmogs viņam uzliks tāpēc, ka mācības ir iekavētas un viņš nespēj tās apgūt. Ņemot vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma apstākļus, jaunieši tomēr ir diezgan saprotoši. Ziemā viņš interneta portālā atrada sludinājumu par motociklu pārdošanu, sazvanījās ar īpašniekiem, līdz kādā vakarā kopā ar citiem atbrauca uz to sētu it kā aprunāties par pārdošanu un ielāgoja, kur ir suņi, kur – novērošanas kameras. Cilvēks ar garīgo atpalicību diez vai kaut ko tādu spētu izplānot. Stulbākā doma, protams, bija zagt motociklus ziemā, jo ceļš ir slidens un tehnika smaga, iespējams, braukšanas prasmes arī ne pārāk labas. Viens no jauniešiem ar motociklu nogāzās, salauza kāju un nonāca slimnīcā. Tā viņus atrada, kaut gan otrs aizbēga.

Apaugot ar negācijām, dzīves rats griežas tālāk

Balvu novada sociālās pārvaldes un bāriņtiesas darbinieces, turpinot sarunu par grūti audzināmiem jauniešiem, kuriem piemēroti audzināšanas rakstura piespiedu līdzekļi, virzīja šo sarunu uz to, ka ar bērniem un viņu vecākiem nepieciešams sākt strādāt daudz agrāk.

Foto - A.Kisanovs

Probācijas dienesta rīkotā sanāksme. Dažādu jomu speciālisti no dažādiem novadiem gan informēja klātesošos, gan diskutēja par problēmām.

Sarunā iesaistījās arī citi sanāksmes dalībnieki. Atsevišķi klātesošie piesauca arī ārvalstu pieredzi rūpēs par bērnu, māti un ģimeni vispār. Bērnu uzvedība veidojas no traumām, ko viņš piedzīvojis ģimenē, izglītības iestādēs. Ja Somijā alkohola veikalā ienāks cilvēks ar bērnu, viņu noteikti neapkalpos. Somijā sociālais dienests grūtnieci, kurai varētu būt problēmas, uzrauga, līdz bērns sasniedz divu gadu vecumu. Šādu programmu jau ievieš arī mūsu kaimiņvalstīs Lietuvā un Igaunijā. Ir valstis, kur pie bērna un viņa vecākiem mājās iegriežas bērnu darza audzinātāja vai skolotāja, lai noskaidrotu un parunātos, kā klājas, kādas, iespējams, ir grūtības bērna audzināšanā. Ja sociālais darbinieks ģimenē ierodas pēc signāla, tad pedagogs vienkārši apciemo. Klātesošie zināja teikt, ka Ziemeļvalstīs sociālais darbinieks ir Izglītības departamenta pakļautība. "Labi, ja šāds darbinieks pie mums būtu kaut viens diviem dārziņiem," secināja sanāksmes dalībnieki. Jā, pedagogi, kas strādā ar bērniem bērnu dārzos, arī jaunākajā klasē, bieži vien zina visu, kas notiek bērnu ģimenēs, bet tālāk neiznes. Noklusē. Līdz ar ko tas tiek *paslaucīts zem tepiķa*, un dzīves rats griežas tālāk, apaugot ar jaunām negācijām. Izglītības iestādes arī negrib zaudēt bērnus, kas katrai no tām ir tik svarīgi – bērnu skaits, slodzes, algas. "Šoruden bija vardarbības gadījums, kad bērnus vajadzēja izņemt no ģimenes. Pedagogi pārmeta, – vai jūs to nevarējāt izdarīt vasarā," sanāksmes dalībniecēm atklāja kāda no speciālistēm. Visi kā viens atzina, ka bērnu par kārtīgu cilvēku var izaudzināt, sadarboties ne tikai iestādēm, bet, pirmkārt un galvenokārt, vecākiem sadarboties ar iestādēm. Kā piemērs tika minēta kāda māte, kurai pašai ir veselības problēmas un izpratne par lietām ir tāda, kāda nu ir, taču viņai ir vēlēšanās sadarboties ar iestādēm un palīdzēt saviem bērniem. Un panākumi ir!

Vai pārāk ilgi neauklējamies?

Latgales rajona tiesas Balvu tiesas tiesnese Simona Gmireka sanāksmē izteica viedokli, – vai ar bērniem, kuri it kā ir vēl bērni, jo nav sasnieguši 18 gadu vecumu, pārāk ilgi neauklējamies?! Likums paredz arī nepilngadīgajiem piemērot apcietinājumu par zādzību ar iekļūšanu, un daudzreiz tās notiek atkārtoti. Lai jaunieši neizdarītu jaunus noziegumus, policija var prasīt apcietinājumu. Tiesnese minēja kādu nepilngadīgo kompāniju, kurā ar zādzībām, mainoties dalībniekiem, darbojās līdz septiņi nepilngadīgie. Un tagad dažam labam ir vairāk nekā 40 noziedzīgi nodarījumi. "Divi

puiši atrodas Cēsu Audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem, bet divi atkal ir pazuduši, kā baumo, viens no viņiem atrodas Vācijā, tostarp ar nepilngadīgo meklēšanu arī ir interesanti, un Vācijā uz to skatīsies manāmi dīvaini. Nezinu, kā tas beigsies, bet piekritu, ka šie jaunie cilvēki ir *ieļauti*. Redzot, ka likumpārkāpumi turpinās un turpinās, kaut ko vajadzēja darīt. Taču visiem nabaga bērniņu ir žēl! Probācijas uzraudzība tagad viņiem noteikti nebūs," secināja tiesnese.

Palīdz vardarbības upuriem

Ar biedrības "Centrs Marta" Rēzeknes filiāles darbību sanāksmē iepazīstināja tā pārstāve SANDRA PLEIKŠNE. Centra klienti ir vardarbībā cietušas personas, kurām nodrošina psiholoģisku un juridisku atbalstu. Tagad klāt nākuši jauni pakalpojumi. Viens no tādiem – silto graudu terapija bērniem, kuri saskārušies ar vardarbību, pat tiem, kuri bijuši tikai liecinieki vardarbībai. Arī ukraiņu bērniem, jo arī karš, ko viņi piedzīvojuši, ir vardarbība. Nākotnes varmākas kādreiz ir bijuši upuri. "Tādēļ mēs strādājam ar šo sabiedrības daļu un piedāvājam šo psiholoģisko pakalpojumu, lai kaut ko noņemtu un uzlabotu. Lai tas neaizietu tālāk," teica biedrības pārstāve. Biedrībai ir apjomīga jaunatnes programma, kas to piedāvā Latvijas pašvaldībām kā pakalpojumu. "Mēs dodam rīkus, kā darboties, ir speciāli apmācīti cilvēki, kas to darītu, bet lielu atsaucību pagaidām neesam guvuši," secināja S.Pleikšne. Jauns pakalpojums ir arī krīzes dzīvoklis, kurā var apmesties vardarbībā cietušas personas ar bērniem vai bez. "Biedrības darbā ir svarīgi nest sabiedrībā domu, ka mēs tev, tas ir, klientam, ticam. Jo bieži ir tā, ka upurim ir pārliecība, ka viņam netic neviens – netic policija, netic tiesa, netic apkārtējie. Centrs novērtē situāciju un sniedz pakalpojumu," pastāstīja speciāliste.

Biedrība "Centrs Marta" Latvijā dibināts 2000.gadā, bet Rēzeknes filiāle – 2020.gadā. Centra mērķis – atpazīt un novērst jebkuru vardarbību, tostarp arī skolās. Centrā darbojas divi psihologi, administrators, filiāles vadītāja un četri brīvprātīgie, kuri dara tos pašus darbus, ko pārējie. Pusgadā centra klientu skaits sasniedzis tik, cik pērn gada laikā. Biedrība, tostarp Rēzeknes filiāle, piedalās sadarbības projektos ar Norvēģiju, Somiju, Poliju. Darbinieki daudz mācās, lai efektīvāk varētu sniegt pakalpojumus klientiem. Biedrībai ir laba sadarbība ar policiju, Sarkano Krustu, Probācijas dienestu un citām iestādēm, biedrībām.

Īsumā

No ziediem izveido klaunu

Stacijas pamatskolā mācību gads iesācies ar vairākām aktivitātēm – ir noorganizēta rudens talka un novākta dārzenu raža, skolēni sākuši apgūt ne tikai zināšanas mācību priekšmetos, bet arī sadzīvē noderīgas prasmes, piemēram, ar speciālistiem ir pārrunājuši par ceļu satiksmes drošību un atbildību, uzzinājuši, kā rīkoties nelaimes gadījumos u.c. Nesen pie viņiem ciemojās interaktīva ceļojoša laikmetīgās mākslas izstāde, kur divi apgleznoti autobusiņi, veicinot radošumu, bija atveduši mākslu uz riteņiem. Skolēni varēja iekāpt autobusus, lai iepazītu citu realitāti, kā arī, izmantojot instalācijas, mēģināt uzcelt jaunu pasauli. Septembris skolā ienācis ne tikai ar zinātkāri un darbīgumu, bet arī ar optimismu. Proti, pamatskolas kolektīvs, sadarbojoties ar skolēnu vecākiem, izveidoja ziedu paklāju klauna veidolā. “Katru gadu veidojam ziedu paklājus, ir bijuši taureņi un citi tēli, bet šogad skolas kolektīvs ar vecāku atbalstu pāris stundu laikā izveidoja klauniņu. Viena no skolas vērtībām ir sadarbība. Paldies mājturības skolotājai un visiem par kopdarbu! Pasmaidīt arī vajag,” stāstot par klauna tēlu, teic direktore Ruta Bukša.

Foto - no personīgā arhīva

Ziedu klauniņš.

Foto - no personīgā arhīva

Māksla uz riteņiem.

Foto - no personīgā arhīva

Attīsta radošumu. No piedāvātajiem materiāliem skolēni veidoja mākslas darbus.

Aicina piedalīties konkursā

Jauniešiem ir iespēja piedalīties R.Blaumaņa literārās prēmijas 19.konkursā, kura mērķauditorija ir 7.-9. klašu skolēni un vidusskolu, ģimnāziju, vidējo profesionālo mācību iestāžu audzēkņi, rakstot par sev tuvu tematu, kas saistīts ar rakstnieku Rūdolfu Blaumani, viņa daiļradi un “Braku” mājām. Darbi jāiesūta līdz 2023.gada 20.oktobrim. Laureāti saņems naudas prēmijas un veicināšanas balvas. Valsts izglītības satura centra (VISC) mājaslapā pieejama informācija par tēmām, vērtēšanas kritērijiem, kā arī konkursa nolikums.

Aktuāli

Diskutē par dzimumiem un to maiņu

Mācību gada sākumā plašu rezonansi sociālajos medijos izraisīja Valsts izglītības satura centra (VISC) materiāls “Seksuālā izglītība: jautājumi un atbildes”.

Materiālu izņem no e-vides

Sabiedrības uzmanību piesaistīja vairāku vecāku un speciālistu sašutums, ka izglītības iestādēs jau 4.klasē skolēniem var stāstīt par “bezdzimuma cilvēkiem”, “plūstošo dzimumu” un “piedzimšanu nepareizajā ķermenī”. Proti, savu viedokli par izplatītajiem metodiskajiem materiāliem pauda režisors Alvis Hermanis, sociālajos tiklos rakstot: “Ja mani bērni pastāstīs mājās, ka skolā viņiem skolotāji uzmākušies ar diskusijām par dzimumu maiņu, nākamajā dienā es izsaukšu uz skolu policiju. Par seksuālu vardarbību no pedagoga puses. Brīdinu. Ir lietas, kur joki beidzas.” Uzrunāja arī Pusaudžu un jauniešu psihoterapijas centra vadītāja Nila Saksa Konstantinova paustais, ka tā neesot joka lieta ietekmēt bērnu idejai par to, ka viņš varētu būt piedzimis nepareizā ķermenī.

Šobrīd metodiskais materiāls par seksuālo un reproduktīvo veselību no mācību plānošanas e-vides ir dzēsts un internetā vairs nav pieejams. VISC skaidro, ka pilnā apmērā šo materiālu neesot paredzēts izmantot bērniem, kuri mācās 4.klasē. Tas esot vien rekomendējoša rakstura materiāls, kuru pedagogs var izmantot, ja rodas tāda nepieciešamība. Pedagogam vienmēr ir iespēja izvēlēties, ar kādiem materiāliem strādāt klasē, kādus skaidrojumus izmantot, ja skolēniem rodas jautājumi par kādu no veselības tēmām.

Jārisina kopā ar ģimeni

Balvu novada Izglītības pārvaldes vadītājas vietniece izglītības kvalitātes jomā INTA KAĻVA skaidro, ka skolotāji un skolēni runā par seksualitātes jautājumiem, jo par dzimumu identitātes, “bezdzimuma cilvēkiem”, “plūstošo dzimumu” un “piedzimšanu nepareizajā ķermenī” jautājumi tieši šobrīd ir ļoti aktuāli: “Runāt par šiem tematiem ir ļoti svarīgi, tikai – kā to darīt un kam tas ir jādara? Domāju, ka vispirms tā ir ģimene. Vecāku uzdevums ir runāt ģimenē par šiem jautājumiem, jo tās ir intīmas sarunas. Seksuālās izglītības jautājumi izglītības jomā vienmēr ir saasināti jeb neērti, jo arī pedagogi nav gatavi runāt par šīm tēmām izsmeltoši, nav īpaši sagatavoti. Izglītības iestādēs šos jautājumus risina kopā ar atbalsta personālu, daļu no jautājumiem skata klases stundās, iesaistot ģimenes ārstus. Vecākās klasēs skolēni arī citos mācību priekšmetos pieskaras šīm tēmām. Par skandalozo metodisko materiālu: jāatceras, ka metodiskais materiāls nav jāizmanto pilnībā, skolotājs no tā var paņemt nepieciešamo, to, ko saprot un par ko ir gatavs runāt.

Mūsu izglītībā pārāk maz tiek stāstīts bērniem par veselību vispār. Par bērna ķermeni, attīstību, dzimuma nobriešanu. Par patiesībā elementārām lietām, kas skar veselību. Šie jautājumi interesē, tāpat kā daudzi citi. Un ir jāsaprot, – ja mēs bērniem nesniedzam atbildes tad, kad viņi to jautā, un sakām – lai nerunā muļķības, tad bērns atbildes atradīs. Jautājums, kur viņš tās atradīs? Ja tikai “Googlē”, tad slikti.

Šobrīd novadā mēs varētu domāt par vecāku programmu, piemēram, Zoomā aicinot zināmu psihologu vai citu speciālistu, kurš skaidrotu vecākiem, kā runāt ar bērniem par šiem jautājumiem. Mācību gada laikā varētu būt vairākas nodarbības. Tāpat tālākizglītība vajadzīga arī pedagogiem, ko, cerams, nodrošinās VISC. Galvenais secinājums, – ja bērnu audzināšanā parādās neērti jautājumi, tie nav jārisina skolotājiem vieniem pašiem, bet kopā ar ģimeni.”

Vairāki uzrunātie pedagogi atteicās runāt par šo tēmu, aizbildinoties ar to, ka šobrīd nemāca skolā šādas tēmas, nav iepriekš pieminēto materiālu skatījuši. Dalīties pieredzē, pastāstot par stundās aplūkojamām tēmām, piekrita Balvu Valsts ģimnāzijas skolotāja MUDĪTE STEPANOVA: “Personīgi ar šo materiālu neesmu iepazīsies, esmu dzirdējusi tikai atskaņas. Sociālajās zinībās 7.klasē tiek runāts, kā pilnveidot savu personību, kas ir identitāte: diskutē, ko par cilvēku pasaka viņa fotogrāfijas, ģērbšanās stils, izklaides un vaļasprieki, grupas, ar kurām viņš redzams kopā, lai provocētu skolēnus

Foto - no interneta vietnes (Shutterstock.com)

Būt vai nebūt? Pētījums Lielbritānijā atklājis, ka seksuālai audzināšanai skolās, ja tiek izpildīta profesionāli, ir liela un pozitīva ietekme uz to, kādus lēmumus jaunieši pieņems par savu seksuālo dzīvi.

vērtēt savas aktivitātes digitālajā vidē. Balstoties uz pieredzi un informācijas avotiem, spriež par ģimenes lomu identitātes tapšanā, par dažādiem attiecību modeļiem ģimenēs.” Skolotāja skaidro, ka saruna sociālo zinību stundās balstīta vērtībās. 8.klasē apskata ekonomikas tēmas, bet 9.klasē – Satversmes lomu demokrātiskā valstī.

Vecāki atminas “Zilīti”

Vecākiem domas par jautājumiem, kas skar dzimumu un seksualitāti, ir dažādas. Kāds uzskata, ka skolā ir vairāk jāmaca, cits domā, ka pietiek ar to, ko pārrunā ģimenē. Tomēr par tēmu ‘piedzimšana neistajā ķermenī’ uzrunātās mammas ir vienprātī, – nekādu stāstu par dzimumu maiņu!

Baltinaviete SILVIJA BUKLOVSKA uzskata, ka ar dzimumaudzināšanu, kas bijusi skolā līdz šim, ir pilnībā pietiekoši: “Ir jāskaidro, kas ir homoseksualitāte un no kā tas veidojas. Maza bērna psihe ir pārāk nenobriedusi un trausla, lai runātu par tik sarežģītām tēmām kā minētajā metodiskajā materiālā.”

VIVITA VIŠŅEKOVA no Tilžas puses domā, ka labākais vecums, kad runāt ar bērniem par seksualitāti, ir 10-11 gadi: “Par dzimumu maiņu gan uzskatu, ka nav jāstāsta. Jo vairāk par to runās, jo vairāk bērns domās, ka mainīt dzimumu ir normāli. Esmu dzirdējusi par citu valstu pieredzi, kur, jo vairāk runā un aktualizē šo tēmu, jo vairāk notiek dzimumu maiņas.”

VALDA EIZĀNE no Anglijas atzīst, ka seko līdzīgi, kas ik pa laikam notiek Latvijā, ir dzirdējusi arī par minēto tēmu: “Pie mums skolā māca par saskarsmi, emocijām, savu privāto telpu un citām lietām. Manam vecākajam bērnam vēl ir tikai 8 gadi. Pagaidām nav bijušas tēmas par seksuālo audzināšanu, vairāk runāts par saskarsmi. Par seksuālo audzināšanu runā (vismaz pēc izglītības vadlīnijām tas ir jādara) pēc 12 gadu vecuma. Cik esmu lasījusi, tad pastāv iespēja izņemt bērnus no šādām stundām, bet, vai tas darbojas dzīvē, nemācēšu teikt, tik zinu, ka oficiāli drīkst vecāks izņemt bērnu no šādām stundām.” Jāpiebilst, ka Valdas bērns mācās kristīgajā skolā.

LĪGA ČIVČA no Bērzpils, runājot par seksuālo audzināšanu, atzīst, ka katram no dabas ir dots savs dzimuma instinkts, uzskatot, ka cilvēks jau piedzimst ar daudz maz nepieciešamām zināšanām, kas šajā jomā jāzina. Līga atceras laiku, kad, tā teikt, mēs augām, par seksualitāti runāja ļoti maz, atmiņā palicis 1989.gadā iznākušais žurnāls “Zilīte”, kas priekš tiem gadiem izsmeltoši stāstīja par ilgi noklusēto tēmu. “Katrs šajā pasaulē esam nākuši no Dieva puses ar savu sūtījumu. Tajos laikos mums netika nekā īpaši plaši klāstīts, augām bikli bērni. Šobrīd bērni jau zina vairāk nekā mēs, jo viss ir pieejams sociālajā vidē. Par dzimumu maiņu vispār būtu jāklusē, manuprāt, tas ir neapspriežams jautājums. Ja ir citādāka orientācija, tad lai tur to pie sevis. Kaut gan manā paziņu lokā ir meitene (skaista), kura mainīja dzimumu un tagad ir puisis. Es to nekādi nevaru saprast, kādai putrai jābūt tam cilvēkam smadzeņu vietā!” teic Līga, piebilstot, ka bērniem vairāk jāmaca par intīmo higiēnu.

Lappusi sagatavoja A.Socka

✓ **“Runāt par šiem tematiem ir ļoti svarīgi, tikai – kā to darīt un kam tas ir jādara? Seksuālās izglītības jautājumi izglītības jomā vienmēr ir saasināti jeb neērti. Izglītības iestādēs šos jautājumus risina kopā ar atbalsta personālu, daļu no jautājumiem skata klases stundās, iesaistot ģimenes ārstus.”**

Izsole

Balvu novada pašvaldība pārdod atklātā mutiskā izsolē nekustamos īpašumus
Izsoļu norises datums 29.11.2023.

Nr. p.k.	Nekustamais īpašums	Nosacītā cena EUR	Drošības nauda EUR	Solis EUR	Izsoles norises laiks
1.	"Dumbrāji", Kubulu pagastā, Balvu novadā, ar kadastra numuru 3858 004 0020, kas sastāv no vienas zemes vienības ar kadastra apzīmējumu 3858 004 0020, 4,29 ha platībā.	8800	880	50	plkst. 10.00
2.	Baznīcas ielā 1B, Viļakā, Balvu novadā, ar kadastra numuru 3815 001 0049, kas sastāv no vienas zemes vienības ar kadastra apzīmējumu 3815 001 0048, 0,0845 ha platībā.	740	74	50	plkst. 10.20
3.	Dzīvokli Nr. 3, Kultūras ielā 3A, Žiguros, Žiguru pagastā, Balvu novadā, ar kadastra numuru 3898 900 0164, kas sastāv no trīsistabu dzīvokļa 58,9 m ² platībā (kadastra apzīmējums 3898 003 0030 001 003), un kopīpašuma 589/11856 domājamām daļām no daudzdzīvokļu mājas (kadastra apzīmējums 3898 003 0030 001) un zemes (kadastra apzīmējums 3898 003 0030) atbilstoši domājamām daļām 126 m ² platībā.	2100	210	50	plkst. 10.40
4.	"Cūkusalas karjers", Rugāju pagastā, Balvu novadā, ar kadastra numuru 3874 007 0091, kas sastāv no vienas zemes vienības ar kadastra apzīmējumu 3874 007 0091, 16,04 ha platībā, tajā skaitā meža zeme 4,26 ha platībā.	76 100	7610	50	plkst. 11.00
5.	"Stūri", Susāju pagastā, Balvu novadā, ar kadastra numuru 3878 010 0046, kas sastāv no vienas zemes vienības ar kadastra apzīmējumu 3878 010 0188, 4,35 ha platībā.	10 700	1070	50	plkst. 11.20
6.	"Vārpas", Šķilbēnu pagastā, Balvu novadā, ar kadastra numuru 3882 004 00275, kas sastāv no vienas zemes vienības ar kadastra apzīmējumu 3882 004 0274, 1,89 ha platībā.	3900	390	50	plkst. 11.40
7.	"Korintes", Lazdukalna pagastā, Balvu novadā, ar kadastra numuru 3864 004 0114, kas sastāv no vienas zemes vienības (starpgabala) ar kadastra apzīmējumu 3864 004 0114, 2,98 ha platībā, tajā skaitā mežaudze 2,2 ha platībā.	17 400	1740	50	plkst. 12.00
8.	"Vārpas", Susāju pagastā, Balvu novadā, ar kadastra numuru 3878 008 0271, kas sastāv no vienas zemes vienības (starpgabala) ar kadastra apzīmējumu 3878 008 0269, 0,7225 ha platībā.	2400	240	50	plkst. 12.20

Visiem pretendentiem līdz 2023.gada 27.novembra plkst.16.00 jāiesniedz pieteikums dalībai izsolē, jāiemaksā drošības nauda 10% apmērā no nosacītās sākuma cenas un reģistrācijas maksa EUR 5 (pieci eiro) Balvu novada pašvaldības, reģ. Nr. 90009115622, bankas kontā: AS "Citadele banka", konta Nr. LV05PARX0012592970001. Ar izsoles noteikumiem var iepazīties Balvu novada pašvaldības tīmekļa vietnē www.balvi.lv.

Paziņojums

Akciju sabiedrība "BALVU ENERĢIJA", reģ. Nr. LV40003148480, juridiskā adrese: Bērzpils iela 30, Balvi, LV-4501, 2023.gada 27.septembrī Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai iesniedza Siltumenerģijas apgādes pakalpojuma projektu, kas ir aprēķināts saskaņā ar 2010.gada 14.apriļa Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes lēmumu Nr. 1/7 "Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku" un pamatojumu noteiktajam tarifam.

Sabiedriskā pakalpojuma veids	Spēkā esošais tarifs (bez PVN)	Noteiktais tarifs (bez PVN)	Noteiktā tarifa samazinājums (%)
Siltumenerģijas ražošanas tarifs, EUR/MWh	68,92	56,10	18,60
Siltumenerģijas pārvades un sadales tarifs, EUR/MWh	14,87	12,66	14,86
Siltumenerģijas tirdzniecības tarifs, EUR/MWh	4,98	4,98	0
Siltumenerģijas gala tarifs	88,77	73,74	16,93

Spēkā esošā tarifa izmaiņas ir saistītas ar iepirkta koksnes kurināmā cenas samazināšanos.

Pilns paziņojuma teksts publicēts oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" 27.09.2023. Nr. 187, DA8.

Pārdod

Z/S "Užgava" pārdod KARTUPEĻUS. Tālr. 29432655.	Pārdod skaldītu malku. Tālr. 26314341.
Pārdod kartupeļus. Tālr. 20238378.	Pārdod jaunas, lietotas M+S riepas. Tālr. 28333993.
Pārdod medu. Tālr. 27806437.	Pārdod kūtsmēslus. Tālr. 26431999.
Pārdod lopbarības miltus. Iespējama piegāde. Tālr. 26065442.	

Pārlicinies, vai abonēji

Vaduguni!?

Informē LAD

Sākusies pieteikšanās atbalsta pasākumiem

Līdz šī gada 20.oktobrim jaunie lauksaimnieki var pieteikties atbalstam pasākumā "Atbalsts gados jauniekiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai". Publiskais finansējums ir 7,48 miljoni eiro.

Maksimālā atbalsta summa ir 40 tūkstoši eiro ar 100% atbalsta intensitāti, to var saņemt vismaz divos maksājumos: 80% avansā un 20% pēc darījuma darbības plāna pabeigšanas.

Pasākuma mērķis ir sekmēt gados jaunu cilvēku iesaistīšanos lauksaimniecībā, nodrošināt darbaspēka atjaunošanos un paaudžu nomaiņu lauksaimniecības sektorā. Atbalstīt gados jaunu cilvēku vēlmi saimniekot, lai ražotu lauksaimniecības produkciju vai savā īpašumā pārņemtu esošu saimniecību.

Lauksaimniecības un lauku attīstības departamenta direktore Iveta Oša stāsta: "Šī ir pirmā projektu pieņemšanas kārtā jaunajiem lauksaimniekiem 2023.-2027. gada periodā. Ir vairākas izmaiņas atbalsta saņemšanas nosacījumos. Vairs nav spēkā nosacījums sākotnējam minimālajam saimniecības lielumam, var tikai uzsākt saimniecisko darbību. Saimnieciskās darbības ilgums pirms projekta iesniegšanas var būt ne lielāks par pieciem gadiem, iepriekšējā periodā tie bija divi gadi. Jaunais lauksaimnieks var pārņemt visu saimniecību vai tās daļu, t.sk. ražošanas resursus. Ja raksturo saimniecības lielumu, tad jāņem vērā, ka kopējais neto apgrozījums iepriekšējā noslēgtajā gadā pirms projekta iesnieguma iesniegšanas nepārsniedz 150 tūkstošus eiro. Arī noteiktie sasniedzamie ekonomiskie mērķi un rādītāji katrai saimniecībai ir individuāli. Vairs nav aktuāla prasība par nomas līgumu reģistrāciju Zemesgrāmatā."

Kārtā pieejamais finansējums sadalīts pēc reģionalizācijas principa, ņemot vērā datus par 2022. gadā vienotajam platību maksājumam deklarēto platību. Plašāka informācija par katram reģionam pieejamo finansējumu ir skatāma dienesta tīmekļa vietnē "Atbalsts gados jauniekiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai".

Pasākuma nosacījumi pieejami LAD tīmekļvietnes izvēlnē "Atbalsts gados jauniekiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai". Projektu iesniegumi jāiesniedz ar Elektroniskās pieteikšanās sistēmas palīdzību. Tālrunis uzziņām 67095000 (darba dienās no plkst. 8.00 līdz 20.00).

No šī gada 6.oktobra līdz 6.novembrim lauksaimnieki var pieteikties atbalstam pasākumā "Atbalsts ieguldījumiem mazajās lauku saimniecībās". Kopējais publiskais finansējums ir 5 miljoni eiro.

Atbalstu var saņemt jaunas un lietotas (ne vecākas par pieciem gadiem) tehnikas un iekārtu iegādei, ilggadīgo stādījumu ierīkošanai, preventīvu pasākumu īstenošanai, investīcijām klimata pārmaiņu samazināšanā, būvniecībai un zemes un ēku iegādei. Pasākuma mērķis ir atbalstīt mazo lauku saimniecību attīstību, lai veicinātu to konkurētspēju, palielinot ražošanas produktivitāti un efektivitāti.

Šī ir pirmā jaunā 2023.-2027. plānošanas perioda projektu iesniegšanas kārtā minētajā pasākumā, tāpēc ir vairākas būtiskas izmaiņas, salīdzinot ar iepriekšējā perioda nosacījumiem.

Svarīgi! Lai sagatavotu projektu, pretendentiem nav jāpiesaista konsultants.

Vairs nav jāievēro nosacījums sākotnējam minimālajam saimniecības lielumam, var uzsākt lauksaimniecisko ražošanu. Kopējā īpašumā esošās un nomātās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība nevar pārsniegt 100 ha. Šis ir investīciju pasākums, tāpēc pretendents veic ieguldījumus, pēc kuriem attiecīgi atgriež atbalstu 50% vai 85% apmērā. Uz atbalstu var pretendēt vairākas reizes periodā, nepārsniedzot maksimālo summu 15 tūkstoši eiro (uzsācējiem) un 30 tūkstoši eiro (esošām saimniecībām).

Plašāka informācija par pasākuma nosacījumiem pieejama LAD tīmekļa vietnē "Atbalsts ieguldījumiem mazajās lauku saimniecībās".

Iesniegto projektu īstenošanas beigu datums, ja tiek ieguldītas investīcijas ražošanas pamatlīdzekļu iegādei – viens gads un seši mēneši no LAD lēmuma pieņemšanas par projekta iesniegumu apstiprināšanu. Ja tiek veikta būvniecība, pārbūve un iegādāti ražošanas pamatlīdzekļi, tad projekta beigu termiņš ir divi gadi no lēmuma pieņemšanas. Kārtā pieejamais finansējums sadalīts pēc reģionalizācijas principa, ņemot vērā datus par 2022. gadā vienotajam platību maksājumam deklarēto platību saimniecībās ar lauksaimniecības zemi līdz 100 hektāriem. Detalizētāka informācija par katram reģionam pieejamo finansējumu ir redzama LAD tīmekļa vietnes izvēlnē "Atbalsts ieguldījumiem mazajās lauku saimniecībās".

Apsveikums

Kad pār dzelmi krīt tev ēna, kādas acis
pretī dzirkst,
Lēpu lapas līgo lēni, vidū zieda zelta sirds.
(A.Skujiņa)

Vismīļākie sveicieni **Emeritai Dzanuškai**
jubilejā! Vēlam Dieva svētību, veselību un veiksmi
dzīves ceļā no visas sirds!

Jānis un Astrīda

Atļauj savam priekam tikai turpināties!
Dienas pašas iet un nemēdz stāties!
Atļauj savai Laimei klusi stāvēt vārtos,
Gan jau viņa rūpēs – lai Tev labi klātos.
(K.Apškrūma)

Sveicam **Guntu Rižo** skaistajā jubilejā!
Novēlam tikai neaizmirstamus mirkļus dzīvē!
Bijušie kolēģi Krišjāņos

Vēl gribētos pastaigāt jaunības takās,
Bet zelta rudens jau nostājies blakus.
Ir jaunā audze Tavš mūža guvums,
Un vienmēr dziesmas un draugu tuvums.

Lielajos dzīves svētkos vissirsnīgākie
sveiceni un vēlējumi **Vincentīnai Bukšai!**
Lai Dieva svētība katrai dienai!

Benislavas etnogrāfiskais ansamblis un Antra Leone

Darba piedāvājums

Gulbenes novada pašvaldība (reģ. Nr. 90009116327) aicina
pieteikties pretendētus atklātā konkursā uz **Gulbenes novada
vidusskolas** (reģistrācijas Nr. 50900034951) **direktora** (profesijas
kods 1345 08) **amatu** uz nenoteiktu laiku.

Gulbenes novada vidusskola piedāvā:

- pilnas slodzes darbu uz nenoteiktu laiku;
- sociālās garantijas;
- iespēju strādāt dinamiskā, draudzīgā un uz attīstību vērstā kolektīvā;
- radošu un atbildīgu darbu ar iespēju pilnveidot savu profesionālo pieredzi;
- stabilu atalgojumu ar mēnešalgu, sākot no EUR 2415 pirms nodokļu nomaksas.

Ar atklāta konkursa nolikumu uz Gulbenes novada vidusskolas direktora amatu, Gulbenes novada vidusskolas nolikumu, sludinājumā minētajā prasībām un galvenajiem amata pienākumiem var iepazīties Gulbenes novada pašvaldības mājaslapā: www.gulbene.lv.

Amata pretendentiem pieteikumam nepieciešamie dokumenti jāiesniedz līdz **2023.gada 16.oktobra plkst. 17.00.**

Izsole

Balvu novada pašvaldība **mutiskā izsolē ar augšupejošu soli izsola nomas tiesības uz zemes vienībām:**

- Viļakā ar kadastra apzīmējumu 3815 004 0076 daļu, 1,34 ha platībā, nosacītā nomas maksa – EUR 129 gadā bez PVN.
- Baltinavas pagastā ar kadastra apzīmējumu 3844 002 0095 daļu, 1,1 ha platībā, nosacītā nomas maksa – EUR 93 gadā bez PVN.
- Tilžas pagastā ar kadastra apzīmējumu 3886 003 0504 daļu, 1,2 ha platībā, nosacītā nomas maksa – EUR 108 gadā bez PVN.
- Balvu pagastā ar kadastra apzīmējumu 3846 005 0803, 0,0641 ha platībā, nosacītā nomas maksa – EUR 28 gadā bez PVN.

Zemes nomas līguma termiņš tiek noteikts saskaņā ar Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā noteikto, kas nedrīkst būt ilgāks par 30 (trīsdesmit) gadiem.

Pretendenti pieteikumu dalībai izsolē var iesniegt Balvu novada pašvaldībā, Bērzpils ielā 1A, Balvos, darba dienās līdz **2023.gada 9.oktobra plkst. 16.00.** Ar izsoles noteikumiem var iepazīties Balvu novada pašvaldības mājaslapā www.balvi.lv. Izsoles notiks Bērzpils ielā 1A, Balvos, 3.stāva sēžu zālē **2023.gada 11.oktobrī.**

Pērk

IEPĒRK MAJLOPUS
-AUGSTAS CENAS
-SAMAKSA TŪLĪTĒJA
-ELEKTRONISKIE SVARI
tel. 27777733
www.galasparstrade.lv

Z.s "Strautiņi"
iepērk **mājlopus.**
Samaksa tūlītēja. Labas cenas.
Tālr. **29411033.**

"LIGNUM LATVIJA"
Uzticama mežu iegāde.
Pērk meža īpašumus, cirsmas, lauksaimniecības zemes. Tūlītēja un godīga samaksa par mežu. Ātra un precīza novērtēšana. Vienkāršs pārdošanas process. Cilvēcīga sadarbība. Pārdod mežu profesionāļiem, liec mežu savā lietā!
Tālr. **29289878.**

Pērk ābolus sulai Kubulos.
Tālr. 27004732.

Pērk dzīvokli, zemi, māju, mežu jebkādā stāvoklī.
Samaksa nekavējoties. Iespējams ar parādiem, irniekiem, daļām un citiem apgrūtinājumiem.
Tālr. 26905430.

Pērku mežu, lauksaimniecības zemi.
Tālr. 29386009.

Craftwood pērk meža īpašumus, cena no 1500-10000 EUR/ha.
Tālr. 26360308.

Dažādi

SIA "Mi Ko Wood"
piedāvā: kokmateriālus celtniecībai un remontam.
Dēļi, brusas, jumta latas, līstes.
Labākā klientu apkalpošana!
Žiguri, Parka iela 1.
mob. **28607733** – Artis
info@mikowood.com

Balvos
brivdienu grupa **6.oktobrī.**
Tālr. **29105480.**

Veic jaunaudžu kopšanu.
Tālr. 29198247.

Atvadu vārdi

Un atmiņas ziedēs ap viņu
Baltas kā ābeles.
(Ā.Elksne)

ŅINA ROMANOVA
(1947. – 2023.)

Rudens zelta lapkriti, gājputnu atvadu klaigu pavadīta, 1.oktobrī mūžības ceļā devusies skolotāja Ņina Romanova. Dzimusi 1947. gada 16. maijā. 1971.gadā pēc Viļakas vidusskolas beigšanas ieguva augstāko pedagoģisko izglītību Daugavpilī un atkal atgriezās Viļakā, izveidoja ģimeni, kopā ar vīru Valēriju izaudzinot meitu un dēlu. Darba gaitas vadījusi visās pilsētas izglītības iestādēs kā bioloģijas un ķīmijas skolotāja, klases audzinātāja, pionieri vadītāja, direktora vietniece mācību darbā. Pedagoģa darbu atstājusi 2020. gadā, dodoties pelnītā atpūtā. Tomēr tā nebija bezrūpīga pensionāres dzīve. Kopš 2000.gada kopā ar dzīvesbiedru audzētais un lolotais lielais augļu dārzs kļuva par viņas smagā darba un gandarījuma vietu.

Skolotāju Ņinu Romanovu atcerēsimies kā zinošu pedagoģi, atsaucīgu kolēģi, prasīgu darbaudzinātāju, sirsniņu cilvēku, nenogurdināmu darbarūki. Cienā noliecām galvas, godinot aizgājējas mūža devumu Viļakas pilsētas izglītības iestāžu izaugsmei un attīstībai, skolu jaunatnes audzināšanā. **Mūsu patiesa līdzjūtība meitai Irinai un dēlam Dmitrijam, tuviniekiem un piederīgajiem.**

Izvadīšana 3.oktobrī plkst. 12.00 no Viļakas pareizticīgo baznīcas. VIĻAKAS VIDUSSKOLAS KOLEKTĪVS

...skumjas starp rudens dzeltenām lapām

Uz pēdējām asterēm krīt.

Skumjš ir atvadu lietus

Pat tad, kad saule spīd. (H.Skuja)

Kad pa krāsaino rudens lapu taku mūžībā jāpavada māmiņa

ŅINA ROMANOVA (Vladimira m.),

dalām sāpju smagumu ar meitu

Irinu un dēlu Dmitriju.

Kaimiņi: Ludmila, Viktors, Lilīta, Andris, Lilīta, Ilmārs

Skan tava šūpļa dziesma krūtīs.

Tā katrā dzīves solī man ir klāt,

Skan priekos, bēdās, kad ir grūti,

Skan sirdī man, ak, mīļā, labā māt...

(A.Krūklis)

Vidzīlākā līdzjūtība **Nellijai**

Viksnīnai, no MĀMUĻAS

atvadoties.

Mājas iedzīvotāji un I.Pugeja

Ai, cik grūti, māmuliņ,

Tevi ceļā pavadīt.

Vai trīs baltas smilšu sauļas

Varēs tevi sasildīt? (Z.Purvs)

Patiesa līdzjūtība **Ainai Pukai un**

viņas ģimenei, mīļo MĀMIŅU

zaudējot.

Kaimiņi: Krēmeri, Sietnieki

Rokas, kas milēja darbu, gurušas,

Sirds, kas vēlēja labu, nu atdusas.

Klusa līdzjūtība un mierinājuma vārdi

Anitai Avotiņai ar ģimeni,

GUNĀRU pavadot mūžībā.

Afanasjevu ģimene

Atvadu brīdī raud pelēka diena,

Krāsainās lapas sedz noietās takas.

Mūsu klusa un patiesa līdzjūtība

sievai Anitai, bērniem un

pārējiem tuviniekiem,

GUNĀRU AVOTIŅU mūžības ceļā

pavadot.

Bulu ģimene, Rudīte

Pašas smagākās pasaules lietas –

Tie nav kalni vai akmeņu grēdas,

Tās ir mūsu mīļoto cilvēku,

Projām ejot, atstātās pēdas.

(G.Račs)

Vidzīlākā līdzjūtība **Anitas ģimenei**

un piederīgajiem, uz mūžu

atvadoties no **GUNĀRA AVOTIŅA.**

Darba kolēģi bijušajā

p.s. "Bolupe" putnkopības iecirknī

Kas smagāks vēl var būt,

Pa dzīves taku ejot,

Kā atdot zemei to,

Kas sirdij tuvs un dārgs.

(I.Lasmanis)

Dziļā sāpju un atvadu brīdī izsakām

līdzjūtību un mierinājuma vārdus

Anitai Avotiņai, VĪRU mūžības

ceļā pavadot.

Balvu novada dome un pašvaldība

Tas visskumjākais brīdis, kad mīļa

sirds

Uz mūžu mūžiem pārtrūkst un

stājas,

Tad zvaigznes pie debesīm asarās

mirkst

Un tukšas kā klajums kļūst mājas.

(A.Vējāns)

Izsakām vidzīlāko līdzjūtību **sievai**

Anitai, bērniem un pārējiem

tuviniekiem, GUNĀRU AVOTIŅU

mūžības ceļā pavadot.

Kaimiņi: Livija, Dzintars, Ločmeļu,

Solovjovu ģimenes

Paziņojums

Atvadišanās no **GUNĀRA AVOTIŅA**
6.oktobrī plkst. 13.00
Priedaines kaplīcā.

Pateicība

Pateicamies draugiem, kaimiņiem, radiem, ka šajā smagajā brīdī bijāt kopā ar mums, pavadot tēti **Edgaru Saliņu** kapu kalniņā.

SIEVA AR DĒLU

Vaduguns
Indekss 3004
IZNĀK OTRDIENĀS, PIEKTDIENĀS
IZDEVĒJS
SIA "BALVU VADUGUNS"
Nodokļu maksātāju apliecības Nr.
LV43203002982

REDAKCIJAS ADRESE
TEĀTRA IELĀ 8
BALVOS, LV-4501
NORĒĶINU KONTS
A.S. SEB BANKA
Nr. LV21UNLA0024000467345,
kods UNLALV2X
Publicitāte materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.
Par faktu, skaitļu pareizību, kā arī par sludinājumu tekstiem
atbild to autors.

REKLĀMA,
SLUDINĀJUMI
D.Dimitrijeva
T. 64507018
26161959

REDAKTORS **E.GABRANOVŠ** - T. 29360850
ŽURNĀLISTE: **S.KARAVOIČIKA** - T. 26707934;
I.ZINKOVSKA - T. 28319682;
M.SPRUDŽĀNE - T. 27832538; **I.TUŠINSKA** - T. 27145837;
A.LOČMELIS - T. 26665086. KOREKTORE – **S.GUGĀNE**
GRĀMATVEDE S.BĒRZIŅA - T. 25908200
ŠOFERIS A.KIRSANOVŠ - T. 27870730
Tālrunis-autoatbildētājs - 64520961

e-pasts: **vaduguns@apollo.lv**
mājaslapa: **vaduguns.lv**
Datorsalikums-
SIA "Balvu Vaduguns",
R.KACĒNS
Iespiests SIA "Latgales
Druka", Rēzeknē,
Baznīcas 28
TIRĀŽA - 2140